

УИЛЯМ ШЕКСПИР

ХЕНРИ IV. ВТОРА ЧАСТ

Част 5 от „Исторически драми“

Превод от английски: Валери Петров, 1980

chitanka.info

ХЕНРИ IV. ВТОРА ЧАСТ^[0]

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

МЪЛВАТА — Пролог

КРАЛ ХЕНРИ IV

ПРИНЦ ХЕНРИ УЕЛСКИ (по-късно **КРАЛ ХЕНРИ V**)

ПРИНЦ ДЖОН ЛАНКАСТЪР, ПРИНЦ ХЪМФРИ ГЛОСТЪР, ТОМАС, ДУК КЛАРЕНС — синове на краля

ГРАФ НОРТЪМБЪРЛАНД

РИЧАРД СКРУП, АРХИЕПИСКОП ЙОРКСКИ, ЛОРД МОУБРИ, ЛОРД ХЕЙСТИНГЗ, ЛОРД БАРДОЛФ, ТРАВЕРЗ, МОРТОН, СЪР ДЖОН КОЛВИЛ — противници на краля

ГРАФ УОРИК, ГРАФ УЕСТМОРЛАНД, ГРАФ СЪРИ, СЪР ДЖОН БЛЪНТ, ГАУЪР, ХАРКОРТ, ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ — привърженици на краля

ПОМОЩНИК на **ВЪРХОВНИЯ СЪДИЯ**

СЪР ДЖОН ФАЛСТАФ, ПОЙНС, БАРДОЛФ, ПИСТОЛ, ПЕТО — смешници

ПАЖ на **Фалстаф**

ПЛИТКОУ, МЪЛЧ — мирови съдии

ДЕЙВИ — слуга на **Плиткоу**

РАЛФ МУХЪЛ, САЙМЪН СЕНКОУ, ТОМАС БЕНК, ФРАНСИС ХИЛЪФ, ПИТЪР БИЧИ — селски новобранци

НОКЪТ, КЛУП — стражари

ЛЕЙДИ НОРТЪМБЪРЛАНД

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

МИСТРИС СКОКЛИ — стопанка на кръчма в **Истчийп**

ДОЛ ЧАРШАФДЕРИ

ТАНЦЪОР — Епилог

Лордове, Свита, Офицери, Войници, Вратар, Стражари, Пратеници, Слуги, Пазачи, Коняри и други

Място на действието: Англия

[0] Оригиналното заглавие на пиесата е „*The Second Part of Henry IV*“ — „Втората част на Хенри Четвърти“. Повечето от действащите в нея лица са исторически. Една година след разгрома на бунтовните феодали при Шрузбъри последвало второ въстание, предвождано от граф Нортъмбърланд (комуто кралят простил, тъй като в последната минута той се отклонил от прякото участие в сражението), от лорд Бардолф, лорд Моубри и Йоркския архиепископ. Последните двама били разбити при град Йорк от по-големия син на краля, Джон Ланкастър и впоследствие екзекутирани; първите двама избягали в Шотландия, а после в Уелс и били заловени и обезглавени след едно трето неуспешно въстание в Йорк, което срещнало съпротивата на местния шериф и било разгромено в сражението при Брамхън-Мур (1408 г.). Глендауър единствен от метежниците продължил да се укрива в Уелските планини и да оказва до смъртта си съпротива на краля.

Имената на много от действащите лица — както е случаят с мистрис Quickly в първата част — са изменени, за да се предаде смисловото им съдържание. Така в оригинала съдията Плиткоу се нарича Shallow (плитък), а съдията Мълч — Silence (мълчание). Същото важи и за селските новобранци, чиито имена са съответно: Moldy (мухлясал), Shadow (сянка), Wart (брадавица), Feeble (хилав), Bullcalf (биче). Имената на стражарите Нокът и Клуп също звучат иначе на английски: Fang (зъб на звер) и Snare (примка). Презимето на Дол е Tearsheet (Деричаршаф). ↑

ПРОЛОГ

Пред замъка на Нортъмбърланд.

Влиза Мълвата в дреха с изрисувани по нея езици.

МЪЛВАТА

Наостряйте уши, защото кой
от всички тук залостил би слуха си
за говора на шумната Мълва?
От изток чак до запад ветровете
аз сменям като пощенски коне,
за да разнасям хорските дела
по земното кълбо. На сто езика
езиците ми тъпчат непрестанно
с лъжливи вести вашите уши.
Не аз ли мир предсказвам ви, когато
враждата под залъгваща усмивка
разяжда тоя свят, и кой, не аз ли,
Мълвата пак, да стягате ви карам
войски и укрепления, защото
годината — от друго зло подута —
била забременяла според мен
от бога на войната. Аз, Мълвата,
съм свирка за догадки, страхове
и подозрения, при туй така
несложна по устройство, че на мене
невежата тълпа — това менливо
чудовище с безчислени глави! —
способна е да свири. Но защо ли
разкривам същината си пред своите
служители! Какво ме носи тук?
Аз тичам пред победата, която
крал Хенри удържа над Хари Пърси

при Шрузбъри, където угаси
пожара на метежа със потоци
метежническа кръв. Но кой ме кара
за първи път правдиво да говоря?
Не, аз ще разглася, че Хари Мънмът^[1]
е бил сразен от Огнената шпора^[2]
и че самият крал е преклонил
досам смъртта помазана глава
пред яростта на Дъглас. Тези вести
аз пръснах по села и градове
от лагера край Шрузбъри до тази
изгризана от червеите дупка,
в която старият баща на Хотспър,
Нортъмбърланд, без болест боледува.
Един след друг пристигат вестноосци,
но вестите си имат те от мен,
а, знайно е, утехата лъжлива
по-зле от злата истина убива.

Излиза.

[1] *Хари Мънмът* — т.е. принц Хенри. ↑

[2] *Огнената шпора* — става дума за Хенри Пърси, Хотспър, сина на граф Нортъмбърланд; действащо лице в „Хенри IV — I ч.“. ↑

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Пак там.

Влиза Лорд Бардолф^[3].

ЛОРД БАРДОЛФ

Хей, кой е тук вратар? Къде е графът?

ВРАТАРЯТ (*отвѣтре*)

Кой вика? За кого да съобщя?

ЛОРД БАРДОЛФ

Кажете на графа, че го чака тук
лорд Бардолф!

ВРАТАРЯТ (*отвѣтре*)

Господарят е във парка.
Похлопайте на входа му, милорд,
и той ще ви отвори.

Влиза Нортъмбърланд.

ЛОРД БАРДОЛФ

Ей го, иде!

НОРТЪМБЪРЛАНД

Разказвайте, лорд Бардолф! Всеки миг
сега изисква нови хитрини.
Крамолни дни! Раздорът като кон,
преял със зоб, юздите си е скъсал
и тъпче де що срещне!

ЛОРД БАРДОЛФ

Славни графе,
аз нося достоверни новини
от Шрузбъри.

НОРТЪМБЪРЛАНД

Дай Бог, да са добри!

ЛОРД БАРДОЛФ

По-радостни не можем да желаем!
Самият крал — ранен почти до смърт;
принц Хари Мънмът — умъртвен на място
от меча на безстрашния ви син,
а Блънтовци — и двамата — убити
един след друг от яростния Дъглас;
Джон Ланкастър, граф Уестморланд и Стафорд
спасили са се с бягство, а пък оня
гоен шопар на принца, сър Джон Фалстаф,
е в плен на син ви Хари. Друга битка,
започната, протекла, увенчана
по начин тъй блестящ, светът не помни
от Цезарово време!

НОРТЪМБЪРЛАНД

Там ли бяхте?

Видели ли сте бойното поле?

ЛОРД БАРДОЛФ

Говорих с едного, дошъл от него.
Известен рицар, който ми предаде
тез вести като сигурни.

Влиза Траверз.

НОРТЪМБЪРЛАНД

Ха, Траверз!...

Това е мой слуга, когото в сряда

изпратих да узнае нещо ново.

ЛОРД БАРДОЛФ

По пътя си насам го изпреварих —
той знае само чутото от мен.

НОРТЪМБЪРЛАНД

Е, Траверз, какви радости ни носиш?

ТРАВЕРЗ

Преди да стигна Шрузбъри, милорд,
сър Джон Ъмфревил върна ме назад
с отлична вест и сам ме изпревари,
понеже беше с кон, по-бърз от моя,
а после, в пот и пяна, ме застигна
друг рицар, който, капнал от умора,
спря коня си до мен, за да узнае
посоката към Честър, и когато
запитах го за Шрузбъри, той каза,
че бунтът нямал щастие във боя
и че на Хотспър шпората била
изстинала; изрекъл туй, без жалост
смахмузи изтощеното животно
и се изгуби, сякаш че ядеше
пространството, преди да го запитам
за повече.

НОРТЪМБЪРЛАНД

Какво? Кажете го пак!

Че „шпората на моя син била
изстинала“? Че бунтът се провалял?

ЛОРД БАРДОЛФ

Милорд, повярвайте, ако денят
не е венчал сина ви със победа,
ще дам наследствените си земи
за вехта панделка! Не се плашете!

НОРТЪМБЪРЛАНД

Защо тогава рицарят ще каже
на Траверз, че метежът е разбит?

ЛОРД БАРДОЛФ

Защото бил е някакъв негодник
на краден кон, главата си залагам,
и казал е на слука туй, което
му е дошло наум. Но вижте, иде
носител на по-пресни новини!

Влиза Мортон.

НОРТЪМБЪРЛАНД

О, челото на тоз човек вещае,
като заглавен лист на скръбна книга,
трагични новини! Така изглежда
брегът, когато морската стихия
постави му печата на гнева си...
От Шрузбъри ли идеш? Казвай, Мортон!

МОРТОН

Оттам, милорд, ала не ида — бягам,
защото там ненавистната смърт
показа ни, за да ни сплаши, своята
най-страшна маска!

НОРТЪМБЪРЛАНД

А синът ми? Брат ми?
Трепериш и безкръвният ти образ,
езика изпреварил, ми предава
посланието ти. Един такъв
унил, с угаснал взор, треперещ мъж
в средата на нощта е дръпнал нявга
завесата в покоя на Приама,

за да му каже: „Половина Троя
е в пламъци!“, ала Приам прочел е
в лицето му смъртта на своя град,
и аз чета смъртта на своя Пърси,
преди да съм те чул. Ще кажеш, зная:
„Синът ви се сражава еди-как си.
Граф Уустър — също. Дъглас — не по-зле“,
и тъй ще трупаш върху тях похвали,
които със една въздишка само
накрая ще издухаш със вестта:
„Загинаха синът ви, брат ви, всички.“

МОРТОН

Граф Дъглас жив е. Брат ви Уустър — също.
Но син ви Хари...

НОРТЪМБЪРЛАНД

... е загинал, знаех!
Предчувствието има бърз език!
Тоз, който се страхува да узнае,
че нещо се е случило, прочита
във погледа на чуждите очи,
че то е истина. Но, смелост, Мортон!
Кажете на господаря си, че лъже
във своето пророчество, и той,
ощастливен от вашата обида,
богат ще те направи зарад нея!

МОРТОН

Не бих посмял да споря с вас, милорд.
Умът ви здрав е и страхът ви — смислен.

НОРТЪМБЪРЛАНД

Все пак недей ми казва, че е мъртъв!
Ах, виждам, че очите ти твърдят го!
Глава навеждаш, сякаш те е страх
или пък считаеш грях да го признаеш!

Ако е бил убит, кажи го ясно
и няма от езика си да патиш,
не се страхувай! Грях извършва, който
ни мами, че умрелият е жив,
не — който казва ни, че той е мъртъв.
И въпреки това неблагодарна
е службата на оня, който носи
пръв злата вест — гласът му след това
навеки ни звучи като камбана,
която била е за смърт на близък.

ЛОРД БАРДОЛФ

Милорд, не вярвам син ви да е мъртъв!

МОРТОН

Не ми е леко да ви уверявам
във нещо, за което бих желал
да е неистина, но тез очи
видяха Пърси, Огнената шпора,
във пот и кръв, задъхан, да отвърща
със вяли удари на Хари Мънмът,
чиято гневна мощ накрай надви го
и просна на земята, тъй че той
не скочи жив от нея. И тогава
смъртта на този, който беше влял
безстрашие в най-долния войник
от строя ни, разчула се, събуди
страха у най-безстрашните ни войни,
защото нашите редици бяха
калени във духа му и когато
закалката изчезна, всички други
пак станаха това, което бяха —
по-тежки и бездушни от олово.
И както всичко тежко, щом го тласнем,
лети със по-голяма бързина,
тъй точно, от смъртта му натежали,
бойците ни придадоха в страха си

на своето тегло такава лекост,
че никоя стрела не е хвърчала
тъй бързо към целта си, както те
със цел да оцелеят изхвърчаха
от бойното поле. Тъй, твърде бързо
попадна в плен граф Уустър, а и Дъглас,
горещият шотландец, чийто меч
съсякъл бе три призрака на краля^[4],
загуби дух и споделил позора
на пъзльовците, търтили да бягат,
препъна се и също бе пленен.
Във крайна сметка: кралят победи
и срещу вас, милорд, отпрати бързо
войска, предвождана от принца Джон
и графа Уестморланд. Това е всичко.

НОРТЪМБЪРЛАНД

За скръб ще имам много време после.
Отровите понякога лекуват.
Тез вести, от които, здрав да бях,
бих легнал болен, сварили ме болен,
ме вдигат от постелята. И както
нещастникът, чиито болни стави
огъват се като разбити скоби,
търпение загубил, изведнъж
изтръгва се от здравите гледачи
подобно лумнал огън, тъй и аз,
сред мъките от мъка побеснял,
добивам тройна мощ. Далеч от мене
ти, патерицо блага! Таз ръка
ще облека в блестяща ръкавица
от люспеста стомана!... Да те няма,
калпак на кекав старец, ненадеждна
защита за глава, която жаждат
да раздробят врази от кралска кръв!...
В железен шлем венчайте ме и нека
вражда и време пратят още утре

най-страшната от своите заплахи
към бесния от гняв Нортъмбърланд!
Земята и небето да се слоят!
Природата да не прегражда с длан
свирепите води! Редът да рухне!
И стига сцената на тоя свят
протакала е хода на раздора
от действие на действие — от днеска
във всяка гръд да зацари духът
на Каина, та в обща кръвнина
жестоката трагедия да свърши
и само мракът чер да е гробар
за мъртвите!...

ЛОРД БАРДОЛФ

Тоз гневен пристъп ви вреди, милорд.

МОРТОН

Пазете, графе, разума си трезв!
Ний, вашите съратници, крепим
живота си на ценното ви здраве,
което, ако вий дадете воля
на своя гняв, ще рухне непременно.
Възможности и рискове, милорд,
безспорно сте предвиждали, когато
решили сте да кажете: „Война!“,
и знаели сте, че синът ви може
да падне от сляп удар, като всеки;
че ще пълзи по тесен ръб, по който
по-лесно ще му бъде да се хлъзне,
отколкото да мине; че плътта му
все пак е уязвима, а духът му —
такъв, че ще го тласка там, където
би срещнал най-голямата опасност;
и все пак вий му казахте: „Върви!“,
без тези страхове да притъпят
решението ви. Какво сега

е станало извън онуй, което
сте знаели, че може би ще стане?

ЛОРД БАРДОЛФ

На всички нас, единни в неуспеха,
бе ясно, че се впускаме в моря,
изпълнени с опасности, където
възможността да се спасим е десет
срещу едно, но тръгнахме, защото
очакваната при успех печалба
надви у нас страха от неуспеха.
Затуй, загубили, да сложим всичко —
имот, живот — на следващата карта!

МОРТОН

И крайно време е. Почтени графе,
до мен достигна достоверна вест
за туй, че Йоркският архиепископ
е сбрал добре въоръжена сила
за бой със краля. Той чрез своя сан
обвързва с двойна връзка своите хора.
Покойният ви син държеше здраво
телата на бойците си, но в боя
те бяха сенки, призраци, защото
самата дума „бунт“ бе разделила
у тях телесни действия от дух
и те се биеха почти с погнуса,
насила, както прием гаден цяр,
дотам, че сякаш мечовете бяха
оставени сами да се сражават,
а колкото до техните души,
таз дума „бунт“ ги беше замразила
подобно риби в езеро. Сега
архиепископът превръща бунта
във дълг за всички вярващи. Понеже
го смятат с чисти помисли и свят,
те духом са му предани и телом,

а той ги ръси със кръвта на Ричард
от плочите на Пъмфретския замък^[5],
извежда своето право от небето,
говори им, че крачел по земя,
потънала във кръв и задушена
от Болинбрук; и мало, и голямо
се стича на тълпи и тръгва с него.

НОРТЪМБЪРЛАНД

Бях чул за туй, но право да си кажа,
скръбта сега изтри го от ума ми.
Да влезем и подирим най-добрата
възможност за отбрана и за мъст!
Разпращайте писма! Търсете спешно
приятели навред! О, как е жалко,
че тъй ни трябват днес, а тъй са малко!

Излизат.

[3] Лорд Бардолф — един от бунтовниците. Да не се смесва с едноименния компаньон на Фалстаф. ↑

[4] „... три призрака на краля...“ — рицари, облечени в доспехите на краля. За тази хитрост се говори в „Хенри IV — I ч.“. ↑

[5] „кръвта на Ричард... Пъмфретския замък...“ — Убийството на крал Ричард II в този замък е представено в едноименната пиеса. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Лондон.

Влиза Фалстаф, следван от Паж, носещ меч и щита му.

ФАЛСТАФ

Е, великане: какво казва лекарят за моята пикоч?

ПАЖЪТ

Каза, сър, че тя, сама по себе си, е отлична, здрава пикоч, но че този, от когото е взета, има може би повече болести, отколкото науката му знаела.

ФАЛСТАФ

Няма човек на тоя свят, който да не счете, че е чест за него да се подиграе с мене. Мозъкът на този къс от тъпа глина, наричан „човек“, не е способен да измисли нищо смешно освен онова, което аз съм измислил или е измислено по мой адрес. Аз не само съм духовит, но правя да се ражда и духовитостта на другите. Ето ме, вървя отпреде ти като свиня, която е смачкала всичките си прасенца освен едно. Капка разум да нямам, ако принцът не те е избрал да ми служиш само за да подчертаваш обема ми. Кучо коренче от мандрагора^[6], ти би стояло по-добре забодено като брошка на шапката ми, отколкото да вървиш по петите ми. Никога досега не съм бил обслужван от човече колкото фигурка от камей, но аз ще те обрамча не в злато или в сребро, а в най-долна дрешка и ще те върна като скъпоценен дар на твоя скъпоценен господар, принца, това хлапе без косъм по страните. Аз ще си пуска брада по дланите, преди тя да му поникне по бузите. И въпреки това той не се свени да твърди, че имал лик за монети. Бог може би ще завърши лицето му някога, но сега-засега не се вижда лишно косъмче по него. Да си го пази за златните монети, защото сега никой бръснар не би могъл да изкара и шест медни пенса от него. А пък се перчи, сякаш е бил мъж, преди баща му да се ожени. Може утре негова милост да се подписва „Ние“, но сега ние му се подписваме, че е на

път да загуби нашата милост. Даде ли ти майстор Дребсън атлаза за плаща и гащите ми?

ПАЖЪТ

Не, сър. Каза, да сте му намерили по-сигурен поръчител от Бардолф. Не иска да приеме нито неговия, нито вашия подпис. Не го убеждавала гаранцията ви.

ФАЛСТАФ

Дано гори в пъкъла като богатия от притчата^[7]! По да му пари на езика, отколкото на оня! Ах, кучия му Ахитофел^[8]! Ах, мазния му „Точно тъй, уважаеми“! Случил му се веднъж един благородник, а той му иска поръчителства! Тези кучи стригани глави^[9] са тръгнали вече с високи обувки и ключове на пояса и речеш ли да склучиш с тях една честна сделка на кредит, те ти искат поръчителство! По-добре да ми натъпчат устата с мишеморка, отколкото да ми я запушат с тази дума „поръчителство“. Чаках го да ми прати двајсе и два ярда атлаз, като на честен рицар, а той ми праща „поръчителство“! Аз ще му поръчителствам, че рогът на изобилието му стърчи на челото и светостта на жена му свети в него като свещ във фенер, а той въпреки това нищо не вижда. Къде е Бардолф?

ПАЖЪТ

Отиде в Смитфилд^[10] да купи кон за ваша милост.

ФАЛСТАФ

Аз го наех в „Свети Павел“^[11], той ми купува кон в Смитфилд — да можех и да си намеря съпруга в някой бардак, щях да съм цъфнал откъм слуга, кон и жена!

Влиза Върховният съдия, следван от Помощника си.

ПАЖЪТ

Сър, иде негова светлост, който нареди да затворят принца, защото му беше ударил плесница заради Бардолф.

ФАЛСТАФ

Стой пред мене — не ми се ще да го срещам!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Кой се измъква там?

ПОМОЩНИКЪТ

Фалстаф, ваша милост.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Оня, който беше заподозрян в грабеж?

ПОМОЩНИКЪТ

Да, милорд. Но той след това се отличи при Шрузбъри и сега чух, че отивал с някакво поръчение при принц Джон Ланкастър.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Как, в Йорк? Върнете го!

ПОМОЩНИКЪТ

Сър Джон Фалстаф!

ФАЛСТАФ

Момче, кажи му, че съм глух!

ПАЖЪТ

Трябва да говорите по-силно — господарят ми е глух!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Сигурно — когато трябва да чуе нещо добро... Дръпнете го за лакътя!

ПОМОЩНИКЪТ

Сър Джон!

ФАЛСТАФ

Как? Млад човек, здрав и прав, да проси? Не сме ли военно време? Няма ли служба за вас? Може би кралят не се нуждае от поданици? Или на бунтовниците не им трябват войници? Макар че е срам да си на друга страна, освен на страната на едного, още по е срамно да просиш, дори да е тази страна по-лоша от онова, което думата „бунт“ може да изкаже!

ПОМОЩНИКЪТ

Не съм какъвто ме мислите, сър.

ФАЛСТАФ

Защо, няма съм казал, че сте порядъчен човек? Като оставим настрана моята рицарска и воинска чест, щях да съм излъгал най-позорно, ако бях казал такова нещо.

ПОМОЩНИКЪТ

Тогава, сър, моля ви да оставите настрана своята рицарска и воинска чест и ми позволите да ви заявя, че лъжете най-позорно, ако казвате, че не съм порядъчен човек.

ФАЛСТАФ

Аз да ти позволя да ми заявяваш такова нещо? И да оставя настрана това, което е неделима част от моята личност? Да ме обесят, ако получиш каквото и да е позволение от мене! И да те обесят, ако сам си го вземеш! В грешна следа душиш, копей! Марш! Изчезвай!

ПОМОЩНИКЪТ

Сър, моят господар иска да говори с вас.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Сър Джон Фалстаф, две думи.

ФАЛСТАФ

Това сте вие, милорд! Господ да ви дава здраве! Радвам се, че ви виждам на крак. Чух, че ваша светлост е заболяла. Надявам се, че сте напуснали стаята с лекарско знание. Ваша светлост, макар да е още в пределите на младите години, все пак показва някой и друг признак на

възрастта, чувства се тя в това-онова и аз смирено моля ваша светлост да има грижа за драгоценното си здраве.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Сър Джон, пратих да ви повикат, преди да тръгнете за Шрузбъри.

ФАЛСТАФ

С ваше разрешение, милорд, чух, че Негово Величество се е завърнал от Уелс леко неразположен.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Не ви говоря за Негово Величество. Вие не се явихте, когато ви повиках.

ФАЛСТАФ

И нещо повече, чувам, че Негово Величество пак бил изпаднал в онази куча апоплексия.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Да го пази Бог! А сега позволете ми да поговоря с вас.

ФАЛСТАФ

Апоплексията, доколкото разбирам, е един вид летаргия, ако ваша светлост разреши да се изразя така, нещо като дрямка на кръвта, някаква проклета сънливост.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

За какво сте седнали да ми говорите? Оставете апоплексията на мира!

ФАЛСТАФ

Тя се получава от много грижи, умствена работа и мозъчно разстройство. Чел съм у Гален^[12] за причините на нейните последствия. Тя е един вид глухота.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Вие навярно страдате от нея, защото не чувате какво ви говоря.

ФАЛСТАФ

Отлично казано, милорд, отлично казано! Но, с ваше разрешение, аз по-скоро страдам от неспособност да давам ухо, да обръщам внимание на това, което ми казват.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Ако ви стегнем глезените, ще ви се разпуснат ушите, вярвам. И аз ще се радвам да стана ваш лекар.

ФАЛСТАФ

Аз наистина съм беден като Йов^[13], милорд, но не и търпелив като него. Ваша светлост може да ми предпише едно горчиво лекарство в затвора, заради моята бедност, но дали аз ще имам търпение да следвам предписанията ви, по това, ако претеглим въпроса на аптекарски везни, съществува известна доза съмнение.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Пратих да ви извикат за разговор с мене във връзка с обвинение, предвиждащо смърт.

ФАЛСТАФ

А пък този законовед в ножницата ме посъветва да не се явявам.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Слушайте, сър Джон! Вие живеете в пълно безчестие.

ФАЛСТАФ

При човек с обхвата на моя колан, ваша светлост, всичко е пълно.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Кесията ви е лека, а живеете богато.

ФАЛСТАФ

Бих искал да е обратното: кесията ми да е богата, а животът — лек.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Вие отклонихте младия принц от правия път.

ФАЛСТАФ

Тъкмо наопаки, той отклони мен. Аз не мога да виждам от шкембето си къде вървя и той ме водеше, както куче — слепец.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Добре. Не искам да развреждам свежо зараснала рана. Вашите заслуги в деня при Шрузбъри позагладиха подвизите ви от нощта при Гадсхил^[14]. Благодарете на тежките времена, че всичко ви се размина леко.

ФАЛСТАФ

Милорд?...

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Миналото — минало, но внимавайте за в бъдеще! Не си търсете насила белята!

ФАЛСТАФ

Да си търсиш насила белята, ваша милост, е толкоз празна работа, колкото да търсиш под вола теле.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Как? Я се вижте — вие сте свещ, която е вече към края си!

ФАЛСТАФ

Празнична свещ, милорд, цяла от лой и не за аналой, а за весела трапеза!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Тези бели косми би трябвало да ви придават малко тежест.

ФАЛСТАФ

Още тежест, милорд? Какво говорите?

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Вие следвате на всяка крачка младия принц като негов зъл дух.

ФАЛСТАФ

Не е вярно, милорд. Духовете са същества леки и който ме погледне, ще ви каже, че не съм от тях, без да ме слага на теглилка. И все пак прав сте, духът на времето е такъв, че хората от моя вид не тежат много. Цената на доблестта е така спаднала в този бакалски век, че на храбреца му остава един занаят: да показва мечки по панаирите. Бързият ум е запасал престилка и се хаби в събиране на кръчмарски сметки. Всички останали дарби на човека са така изкълчени от злобното ни време, че вече не струват изпито яйце. Вие, старите, не можете да оцените качествата в нас, младите. Вие съдите за жарта на нашата кръв по горчивината на своите жлъчки. А пък ние, от авангарда на младежта, признавам, сме понякога малко палави.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

И смееете да включвате името си в списъка на младите, вие, върху когото старостта се е подписала с всичките си букви? Не си ли виждате сухата ръка, влажното око, жълтото лице, бялата брада? Ами тънките ви крака и дебелият корем? Или нямате пресипнал глас и късо дихание, двойна брадичка и презполовен ум? Целият сте разкапан от старост, а смееете да се наричате млад! Пфу, засрамете се, сър Джон!

ФАЛСТАФ

Милорд, аз съм се родил в три часа след пладне с бяла косица и малко закръглено коремче. Колкото до гласа ми, загубил съм го от приветствия към ближния и пеене на псалми в черква. Не ще привеждам други факти, доказващи моята младост. Истината е, че аз съм стар по ум и по разсъдък, но ако някой иска да се състезава по танц с мене на хиляда марки, може да ми ги брои направо и да си върви. Що се отнася до плесницата, която получихте от принца, той ви я зашлеви като невежлив принц, а вие я приехте като чувствителен лорд. Аз го смърчих за нея и младият лъв се кае, вярвайте, макар не във власеница и с пепел на главата, а в коприна и с херес в чашата.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Да даде Бог на принца по-добър приятел!

ФАЛСТАФ

Да даде Бог на приятеля му по-добър принц! Не мога да се отърва от него.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Сега вече кралят ви разлъчи. Чувам, че заминавате с принц Джон Ланкастър против архиепископа и граф Нортъмбърланд.

ФАЛСТАФ

Да, за това трябва да благодаря на вашите любезни старания. Но бъдете така добри, вие, които оставате по домовете си в обятията на Мадам Спокойствие, молете Бога да не се случи битката в зноен ден, защото взимам само две ризи със себе си и не искам да се потя повече от обикновено. Ако денят се окаже горещ и аз размахвам друго освен бутилка, треска да ме тресе цял живот! Щом се зададе някое опасно предприятие, и веднага хвърлят мен в него. Ами че аз не съм вечен! Това си е стар наш английски недостатък: падне ли ни нещо добро, дай да го хабим за щяло и не щяло! Казвате, че съм бил стар — тогава дайте ми почивка! Бог вижда, че бих искал името ми да не пълни с такъв трепет враговете! Предпочитам да ме разяде до смърт ръждата, отколкото да се изтрия докрай от непрестанна употреба!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Добре, добре, само бъдете порядъчен! Да благослови Бог похода ви!

ФАЛСТАФ

Ваша светлост, дали бихте ми заели хиляда фунта за снаряжение?

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Нито пени! Нито пени! Вие и тъй носите доста тежест, за да ви обременявам с дългове. На добър път! Поздравете от мен братовчед ми Уестморланд!

Излиза, следван от Помощника си.

ФАЛСТАФ

Ако го направя, да ме треснат със стенобойна машина! Старостта е неразделна от скъперничеството, както младостта — от сладострастието. Но подаграта яде старика, а френската болест — младежа, така че и двете възрасти си получават заслуженото и без моите проклетия... Хей, момче!

ПАЖЪТ

Да, сър?

ФАЛСТАФ

Колко пара има в кесията ми?

ПАЖЪТ

Два шилинга и шест пенса, сър.

ФАЛСТАФ

Не мога да намеря цяр против тази охтика на кесията. Заемите само продължават срока на болестта, но тя си остава неизлекувана... Отнеси това писмо на лорд Ланкастър, това на принца, това на граф Уестморланд, а това на старата мистрис Урсула, на която давам брачни обещания всяка седмица, откак видях първия бял косъм в брадата си.

Пажът излиза.

Френската да я хване тая подагра! Или подаграта да я хване тая френска, защото не знам коя от двете ме върти в палеца на крака! Нищо! Какво, че съм щял да куцам — ще го трупна на войната и ще имам по-голямо право на пенсия. Умният знае да извлече полза от всичко и аз ще превърна и болестите си в източник на печалба.

Излиза.

[6] *Мандрагора* — корените на това екзотично растение имали формата на човешко тяло. За приписваната им способност да увеличават мъжката сила се намерява по-нататък в пиесата. ↑

[7] „... богатия от притчата!“ (библ.) — става дума за богаташа от притчата за бедния Лазар. ↑

[8] Ахитофел (библ.) — име на двуличния съветник на цар Давид, който подсторил сина му Авесалом да се разбунтува срещу баща си. ↑

[9] „... стригани глави...“ — т.е. търговци, тъй като те за разлика от благородниците подстригвали косите си. ↑

[10] *Смитфилд* — така се наричал пазарът на коне в Лондон. ↑

[11] „*Свети Павел*“ — главна катедрала на Лондон, в която се събирали слугите, търсещи работа. ↑

[12] *Гален* — прочут лекар грък, живял главно в Рим (ок. 129–199 г. сл.н.е.). ↑

[13] *Йов* (библ.) — образец на дълбоко вярващ човек от еврейската история. Бог позволил на Сатаната да го изпита; Йов загубил всичко, което имал, и заболял от страшна язва, но останал твърд във вярата си, макар жена му да го съветвала да се отрече от своя бог. ↑

[14] „... в нощта при *Гадсхил*“ — събитията през тази нощ са показани в „*Ричард IV — I ч.*“. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

Йорк. В двореца на архиепископа.

Влизат Архиепископът, Моубри, Лорд Бардолф и Хейстингз.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Описахме ви своите цел и сили.
Сега, приятели, кажете вие
как виждат ви се нашите надежди.
Да чуем вас най първо, лорд-маршале.

МОУБРИ

Аз одобрявам времето за бунта,
но бих желал да чуя по кой начин
войските си ще можем да подсилим,
та с чело, дръзко вдигнато, да срещнем
голямата и силна мощ на краля.

ХЕЙСТИНГЗ

Мощта ни наброява не по-малко
от двайсет и пет хиляди войника,
а се надяваме, че ще получим
и помощта на граф Нортъмбърланд,
чиято гръд гори за кръвна мъст.

ЛОРД БАРДОЛФ

Въпросът е, лорд Хейстингз, в туй: дали
с това, което имаме, ний можем
без граф Нортъмбърланд да влезем в бой?

ХЕЙСТИНГЗ

Със него можем.

ЛОРД БАРДОЛФ

Във това е всичко!
Ако без него чувстваме се слаби,
по мое мнение не е разумно
да почваме, преди да дойде той.
В дела с тъй кървав лик не се допускат
догадки и надежди, основани
на всякакви несигурни подкрепи.

АРХИЕПИСКОПЪТ

В това сте прав, лорд Бардолф. Затова
при Шрузбъри се случи тъй със Хотспър.

ЛОРД БАРДОЛФ

Да, той реши, че може да се храни
със празни обещания за помощ,
да гълта въздух, подплатен с надежди,
и с тях надул една войска, по-малка,
отколкото той бе си я представял
в най-трезвата си мисъл, като луд
поведе своите хора към провала
и сам, жумейки, рипна във смъртта.

ХЕЙСТИНГЗ

Това, че са се взимали предвид
различните възможности все пак
не е вредило никога.

ЛОРД БАРДОЛФ

О, да!

Вредило е, когато с тях били са
подменяни действителните сили.
Прибързаното дело е подобно
на клонките, напъпили през март:
надеждата то плод да върже има
по-малка вероятност да се сбъдне,
отколкото страхът, че студовете
ще го попарят. Вдигаме ли дом,

ний най-напред оглеждаме земята,
след туй чертаем плана и когато
харесаме му общата рисунка,
пресмятаме какво ще ни излезе
и ако той надхвърля наште средства,
чертаем втори план, с по-малко стаи
или дори решаваме изобщо
да не строим. А щом е тъй, когато
решили сме да сринем едно кралство,
за да издигнем друго, то ще трябва
със двойно основание, аз мисля,
да проверим и мястото, и плана,
и колко надълбоко ще копаем,
съветници да търсим и претеглим
дали ще стигнат силите ни с оглед
на разните препятствия. Защото
в противен случай ще градим на книга
със имена, а не със живи хора,
подобно оня, който се заема
да вдига дом, без много да му мисли
за средствата, които той ще глътне,
и ето, недовършен го зарязва,
гол скелет под плача на небесата
и плячка за безжалостната зима.

ХЕЙСТИНГЗ

Аз смятам, че дори да се окажат
мъртвородени нашите надежди
и ни един войник да не подсили
моцта, която имаме сега,
пак с днешната си численост ще можем
успешно да премерим сили с краля.

ЛОРД БАРДОЛФ

Нима крал Хенри разполага само
със двайсе и пет хиляди?

ХЕЙСТИНГЗ

Със толкоз
и даже със по-малко срещу нас,
защото в тез крамолни времена
той има да се бие в три посоки:
против французите, против Глендауър^[15]
и против нас. Най-много с една трета.
Така че е на три разкъсан, болен,
а и хазната му освен това
кънти със звук на празно.

АРХИЕПИСКОПЪТ

И не вярвам,
че би могъл да слее трите части
на своята войска, за да настъпи
със пълната си сила срещу нас.

ХЕЙСТИНГЗ

Не бойте се! Той няма да остави
гърба си гол за уелсци и французи,
които ще го лавнат по петите.

ЛОРД БАРДОЛФ

Кого определил е да командва
войската против нас?

ХЕЙСТИНГЗ

Сина си Джон
и Уестморланд. Той сам и Хари Мънмът
ще тръгнат срещу уелсците. Не зная
кого срещу французите е пратил.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Тогава да вървим! Оповестете
защо се вдигаме на бой със него!
Народът се е вече уморил
от своя скъп избраник. Обичта му

преяла е от много лакомия.
В нетраен дом живее оня, който
гради върху сърцето на народа.
О, празна паплач, как ревеше ти
във чест на Болинбрук^[16], когато той
не беше още станал туй, което
ти искаше да бъде; а сега,
преситила бездънната си ящност,
ти, странна твар, се мъчиш да повърнеш,
което си погълнала. Тъй точно
ти, кучко улична, опразни своя
проклет търбух от царствения Ричард,
а пък сега пак искаш да ядеш
повърнатото и в пръстта го търсиш.
Кому да вярваш в тези времена?
Които искаха смъртта на Ричард,
додето беше жив, сега се молят
над гроба му! Изменчива тълпа,
ти с прах замерваше лика му светъл,
когато той, въздишайки, премина
през гордия ти Лондон, по петите
на Болинбрук, а днес крещиш: „Земя,
върни ни оня крал и взимай тоя!“
О, хорски ум! И винаги така е:
„Сегашните неща са все ужасни,
а прежните и бъдните — прекрасни!“

МОУБРИ

И значи тъй, да стягаме войска?

ХЕЙСТИНГЗ

Да, Времето е казало така!

Излизат.

[15] Глендауър — Оуен Глендауър е действащо лице в „Хенри IV — I ч.“. ↑

[16] *Болинбрук* — прозвище на Хенри IV. ↑

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Лондон.

Влизат Мистрис Скокли и Нокът с едно Момче; след това — Клуп.

МИСТРИС СКОКЛИ

Влиза ли в действие, мистър Нокът?

НОКЪТ

Влиза, влиза.

МИСТРИС СКОКЛИ

А къде ви е човекът? Здрав ли е? Ще издържи ли?

НОКЪТ

Ей, малкия, къде е Клуп?

МИСТРИС СКОКЛИ

О, слава Богу! Мистър Клуп!

КЛУП

Тук съм, тук съм!

НОКЪТ

Клуп, трябва да задържим сър Джон Фалстаф.

МИСТРИС СКОКЛИ

Да, уважаеми мистър Клуп, аз направих прощение срещу него и сега трябва да ме изпълните.

КЛУП

Това може да струва живота на някого. Той мушка, не си поплюва.

МИСТРИС СКОКЛИ

Да, Боже мой! Пазете се от меча му! Той ме надупчи веднъж, и то най-зверски, в собствения ми дом! Ей Богу, не мисли какво прави, щом го извади! Дупчи като дявол индиферентно, жена, мъж, дете — не прощава!

НОКЪТ

Да го пипна аз, пък пет пари не давам, че можел да мушка!

МИСТРИС СКОКЛИ

И аз! Аз ще съм до вас!

НОКЪТ

Да ми падне в ноктите веднъж, да го сгепча аз!...

МИСТРИС СКОКЛИ

Ако се измъкне, ще съм напълно разорана. Дължи ми една гастрономическа сума. Мили мистър Нокът, не го изпускате! Мили мистър Клуп, гледайте да не ви се изхлузи! Той ще мине със псолютна сигурност към Пайкорнър за едно седло и после към магазина за пикантерии, без докачание на ваши милости. Днеска мистър Лъск, търговецът на коприна, го е поканил фуфициално на обяд в „Люпардовата глава“, дето е на Лъмбърт стрийт. Много ви се моля — тъй като прощението ми е влязло и моята работа е открита за всички — да го притиснете да ми плати. Шега ли са сто марки за една бедна самотна жена, а аз търпях, търпях, търпях, а той ме лъжеше, лъжеше, лъжеше от днес за утре, от днес за утре, как не го беше срам, проклетника! Честно ли е да ме третира така? Като съм жена, да не съм магаре или говедо, та всеки мошеник да може да ме лъже и мами така безскрофулно! Ей го, иде с оня ален нос, оня изпечен мошеник, Бардолф. Изпълнете дълга си, мистър Нокът! И вие, мистър Клуп! Свършете ми работата, моля ви се, оправете ме!

Влизат Фалстаф с Пажата си и Бардолф.

ФАЛСТАФ

Какво има? Чия кобила е умряла? Какво става тук?

НОКЪТ

Сър Джон, арестувам ви по оплакване на мистрис Скокли!

ФАЛСТАФ

Марш, негодници! Бардолф, вади меча! Свали ми главата на тоя разбойник! Хвърли пачаврата в канавката!

МИСТРИС СКОКЛИ

Мене в канавката? Аз ще те хвърля тебе в канавката! Опитай само, опитай, ако смееш! Пасквил неден. Убийство! Убийство! Ах, кръвожаден главоотрез! Ще убива Божиите и кралски служители! Кръвопроливец и дупегубец!

ФАЛСТАФ

Дръж ги на разстояние, Бардолф!

НОКЪТ

Съпротива на властта! Съпротива на властта!

МИСТРИС СКОКЛИ

Добри хора, на помощ, дайте на властта съпротива! А, ще ти се, а? Ще ти се? Хайде, направи го, мошенико! Хайде, обеснико!

ФАЛСТАФ

Махай се, дрипо кухненска! Пуздро драпаца! Нецензурнице кулинарна! Да не ти погъделичкам основанието!

Влиза Върховният съдия, следван от Служители.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Какво тук става? Да престанат всички!

МИСТРИС СКОКЛИ

Ваше благородие, бъдете добър, покрийте една бедна жена!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Пак вий, сър Джон? Какви са тези буйства? Не помните ли своите ранг и възраст? Вий трябваше да сте на път към Йорк!... Пусни го ти! Защо висещ на него?

МИСТРИС СКОКЛИ

Ваше благородие, аз, с ваше разрешение, съм бедна вдовица от Истчийп^[17] и той е харестуван за дълг по мое прощение.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

За каква сума?

МИСТРИС СКОКЛИ

За сума — не, ами за всичко, което имам, ваша милост! Той ми изяде и дом, и кръчма! Цялото ми имущество натъпка в тлъстия си корем! Ама аз ще си измъкна поне нещо от него... или ще ти се явявам нощем и ще те яхам като таласъм!

ФАЛСТАФ

Ти ми се яви, пък ще видим кой кого ще яхне, стига да има на какво да стъпна!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Какво значи това, сър Джон? Кой порядъчен човек би могъл да търпи такава буря от обвинения? Не ви ли е срам да принуждавате една нещастна вдовица да прибегва до крайни средства, за да получи своето?

ФАЛСТАФ

И какво твърдиш, че ти дължа кръгло?

МИСТРИС СКОКЛИ

Кръгъл си ти, ако е въпросът! И знаеш, че ми дължиш и парите, и себе си! Ти ми се закле пред позлатената чаша в стаята с делфина, на кръглата маса до камината — хем я бях наклала с каменни въглища — в сряда, вечерта срещу Духов ден, когато принцът ти пукна главата,

задето беше казал, че баща му ти приличал на уиндзорския псалт, и ти тогава ми се закле, докато ти миех раната, че ще се ожениш за мене и ще ме направиш „лейди“. Хайде, отречи го де! И тогава леля Кийч, жената на месаря, не влезе ли и не ме ли нарече „стринко Скокли“? И не беше ли дошла да иска оцет, защото била сготвила чудесни скариди, и ти поиска да ги опиташ, а пък аз тогава ти казах, че са вредни при прясна рана? А когато тя си отиде, ти не ми ли каза да не съм хвамилиарничела с хора от нейната черга, защото скоро те щели да ме титоловят „мадам“? И после не ме ли целуна и не ми ли поиска трийсе шилинга? Ще те накарам да се закълнеш пред светата книга и ще те видим как ще го отречеш?

ФАЛСТАФ

Милорд, това е наистина една нещастна луда, която разправя наляво и надясно из целия град, че големият ѝ син бил приличал на вас; била е заможна някога, но после обедняла и се смахнала от това. Но срещу тези побъркани стражи искам удовлетворение и ви моля да ми го дадете!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Сър Джон, сър Джон, известни са ми всичките ви способности за изопачаване на истината, тъй че нито този ваш самоуверен вид, нито потокът от думи, който изливате с нагло безсрамие, ще ме отклонят от справедливото решение. Вие, както ми се струва, сте се възползвали от лековерието на тази жена и сте изтръгнали от нея облаги от паричен и личен характер.

МИСТРИС СКОКЛИ

Точно така, милорд!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Тихо, моля!... Трябва да ѝ върнете заетите пари и да я възмездите за нанесените обиди. Едното ще направите в чиста монета, а второто — с чистосърдечно разкаяние.

ФАЛСТАФ

Милорд, не мога да оставя несправедливото ви порицание без отговор. Вие наричате достойната твърдост „нагло безсрамие“. Изглежда, човек трябва да се кланя и премълчава, за да бъде добродетелен. Не, милорд, при цялото уважение, което ви дължа, аз няма да прося от вас. Настоявам да ме освободите от тези стражи, тъй като съм натоварен със спешно кралско поръчение.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Говорите, сякаш имате право да вършите неправди. Вместо това докажете, че сте достоен за своето звание, като задоволите тази нещастна жена!

ФАЛСТАФ

Ела насам, кръчмарко!

Влиза Гауър.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Какви са новините, мистър Гауър?

ГАУЪР

Насам пристигат кралят и принц Хари.
Писмото ще ви каже всичко друго.

Оттеглят се встрани.

ФАЛСТАФ

... Честна благородническа дума!

МИСТРИС СКОКЛИ

И по-рано така казвахте!

ФАЛСТАФ

Честна благородническа дума, казах! Хайде, нито дума повече!

МИСТРИС СКОКЛИ

Кълна се в това небе, което тъпча^[18], ще трябва всичко да заложа! И сребърния сервиз, и кавъорите в столовата!

ФАЛСТАФ

Стъкло, само стъкло! Стъклените чаши са сега на мода! А пък за стените могат да се изрисуват с водни бои — някоя смешна сцена или притчата за Блудния син, или някой лов на мечки в Германия. И това ще е хиляди пъти по-добро от тези креватни завеси и парцали, изядени от молците... Добре, нека да са десет фунта! Хайде, ако не ти беше такъв характерът, нямаше да има втора като тебе в цяла Англия! Върви, измий си лицето и си изтегли прощението! Хайде, не трябва да се настройваш така срещу мене. Нали ме познаваш? От мен да мине! Подучили са те, зная.

МИСТРИС СКОКЛИ

Моля ви се, сър Джон, нека бъдат осем. Наистина не ми се ще да залагам среброто. Бог вижда, не ми се ще!

ФАЛСТАФ

Добре, остави! Ще се оправя някак. А ти никога няма да си знаеш интереса!

МИСТРИС СКОКЛИ

Добре, ще ги имате. Дори да трябва да си заложа фустата. Ще дойдете на вечеря, надявам се. И всичко ще ми платите наведнъж, нали?

ФАЛСТАФ

Иска ли питане! (*настрани, към Бардолф*) С нея, с нея! Не я изпускай!

МИСТРИС СКОКЛИ

Да поканя ли и Дол Чаршафдери?

ФАЛСТАФ

Дума да няма! Покани я!

Мистрис Скокли, Бардолф, Нокът, Клуп, Момчето и Пажът излизат.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ *(към Гауър)*

Не са приятни твоите новини.

А где преспал е кралят тази нощ?

ГАУЪР

Във Бейзингсток, милорд.

ФАЛСТАФ

Надявам се, че всичко е в ред. Какви са новините, милорд?

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Със цялата войска ли се завръща?

ГАУЪР

Не с цялата. Две хиляди войника —
на кон и пехотинци — вече бързат
към принца Джон, когото кралят прати
против метежния архиепископ
и граф Нортъмбърланд.

ФАЛСТАФ

Нима кралят се е завърнал от Уелс, милорд?

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ *(към помощниците си)*

Гответе се да носите писма.

А вий елате с мене, мистър Гауър!

ФАЛСТАФ

Милорд!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Какво има?

ФАЛСТАФ

Мистър Гауър, мога ли да ви поканя на обяд?

ГАУЪР

Благодаря ви, но негова милост се нуждае от мене. Съжалявам, сър Джон.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Сър Джон, вие се бавите твърде много тук, а трябва да набирате войници из графствата по пътя си.

ФАЛСТАФ

Ще вечеряте ли с мене, мистър Гауър?

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Кой простак ви е учил на държание, сър Джон?

ФАЛСТАФ

Мистър Гауър, той трябва да е бил простак, щом неговото държание не ми подхожда... (*към върховния съдия*) Това се казва майсторска фехтовка, милорд. Так-так, и много ви здраве!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Да ти даде Бог ум и разум, сър Джон! Ти си един огромен глупак!

Излизат.

[17] *Истчийп* — лондонска улица с лоша слава. ↑

[18] „... небе, което тъпча...“ — за мистрис Скокли е характерно това, че в речта си често бърка думите. ↑

ВТОРА СЦЕНА

В дома на принц Хенри.

Влизат Принц Хенри, Пойнс и други.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Бог ми е свидетел, ужасно съм уморен.

ПОЙНС

Наистина ли? Не предполагах, че умората може да възпре особа с така висока кръв.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Честна дума, не ми се пие, макар че от това признание бледнеят краските на моето величие. Не е ли под моето достойнство това, че ми се иска само кана леко пиво?

ПОЙНС

Разбира се. Един кралски син не бива да бъде дотам безразборен във вкусовете си, че да си спомня за една тъй слабовата напитка.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Тогава, изглежда, жаждата ми не е била зачената по кралски, защото, честна дума, в момента си спомням за това нещастно човешко откритие, лекото пиво. Но наистина тези низки склонности ме скарват с моето величие. Какво падение е за мене например, че помня твоето име; или това, че утре ще те позная, като те видя; или че съм забелязал колко чифта копринени чорапи притежаваш, тоест, че имаш освен тези още едни, които бяха някога с цвят на праскова; или че вода инвентара на твоите камизоли от холандски лен, възлизащ на една за излишество и една за носене. Но по този въпрос пазачът на тенисното игрище е по-добре осведомен от мене, защото знае, че ризите ти са в отлив, когато не се мяркаш с ракета на него, както от дълго време не си се мяркал, тъй като морето на страстите е погълнало холандските ти територии. И

един Господ знае дали децата, дето са врекнали от разрухата на твоето ленено богатство, ще влязат в царството му. Но, както казват бабите, „децата вина нямат“ и затова светът расте и родовете стават все по-могъщи.

ПОЙНС

Как зле се свързват с ратните ви трудове тези празни приказки! Кажете ми колцина дори млади принцове биха говорили така, ако бащите им бяха болни, както е вашият сега?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Да ти кажа ли нещо, Пойнс?

ПОЙНС

Да, разбира се, и дано бъде нещо истински добро!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Достатъчно добро е за един необработен ум като твоя.

ПОЙНС

Казвайте го. Ще гледам да издържа на удара му.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Вярвай ми, не върви да се показвам печален сега, когато баща ми е болен. Макар че, ще ти призная като на приятел — защото скланям да те наричам така, по липса на по-добър, — че бих могъл да бъда печален, и то искрено.

ПОЙНС

Ще ви е доста трудно по този повод.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Бога ми, ти ме смяташ така записан за непоправимо коравосърдечие в дяволския тефтер, както сте вие двамата с Фалстаф. Но кой какъв е, ще се разбере накрая. Казвам ти, че тайно сърцето ми кърви, загдето баща ми е тъй болен. Това, че дружа с негодници като тебе, ми отнема всяка възможност да проявя скръбта си.

ПОЙНС

И защо?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Какво би си помислил ти, ако почна да плача?

ПОЙНС

Че сте царствен лицемер.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Всеки би си помислил същото и ти си за облажаване, задето мислиш винаги това, което мислят всички; досега ничий друг ум не е следвал утъпканите пътища по-добре от твоя. Наистина всеки на тоя свят ще ме помисли за лицемер. А какво принуждава твоята достопочтена мисъл да ме мисли за такъв?

ПОЙНС

Много ясно! Това, че бяхте така разпуснат и привързан към Фалстаф.

ПРИНЦ ХЕНРИ

И към тебе!

ПОЙНС

Кълна се в небето, за мене се говори само добро. Чувам го отвсякъде със собствените си уши. Най-лошото, което могат да кажат по мой адрес, е, че съм младши син и че имам ловка ръка и, признавам си, тези две неща не мога да ги поправа. Ха, честен кръст, пристига Бардолф!

Влизат Бардолф и Пажът.

ПРИНЦ ХЕНРИ

И момчето, което дадох на Фалстаф. Пратих му го в християнски образ, а гледай тлъстия му негодник на каква маймуна го е превърнал!

БАРДОЛФ

Да закриля Бог ваша светлост!

ПРИНЦ ХЕНРИ

И вашата, високоблагородни Бардолф!

ПОЙНС

Защо си се зачервил бе, глупчо срамежливи, мухльо добродетелни? От какво има да се срамуваш? Войник, а руменее като девойче! Голяма работа, че си взел моминството на едно половниче!

ПАЖЪТ

Той ме извика преди малко, милорд, през прозорчето на кръчмата и аз не можах да му отлича лицето от червената решетка. Най-последно му забелязах очите и ми се стори, че е изрязал две дупки в алената фуста на кръчмарката и надзърта през тях.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Извлякло е полза, момчето!

БАРДОЛФ

Марш, двукраки заеко, махай се!

ПАЖЪТ

Ти се махай, зловреден сън на Алтея^[19]!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Обясни ни, момче! Чий сън?

ПАЖЪТ

Алтея, милорд, сънувала, че ражда пламтяща главня, затова го наричам така.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Тълкуване за цяла корона! На, дръж!

ПОЙНС

Дано се опази от гъсениците този дивен цветец! На ти и от мене шест пенса, да те закрилят!

БАРДОЛФ

Ако благодарение на вас не увисне на въжето, ще е нечестно към бесилката!

ПРИНЦ ХЕНРИ

А как е господарят ти, Бардолф?

БАРДОЛФ

Добре е, милорд. Узна, че сте пристигнали. На ви това писмо от него.

ПОЙНС

Предадено с нужното уважение. А какво прави този угоен вол, господарят ти? Още ли не е готов за Мартиновден^[20]?

БАРДОЛФ

В добро телесно здраве е, сър.

ПОЙНС

Затова пък безсмъртната му съставка се нуждае от лекар, но това не го тревожи много — нали, колкото и да е болна, не може да умре.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Допускам този цирей до себе си, както допускам кучето си, и той добре си пази мястото — ето, виж го какво пише!

ПОЙНС (*чете*)

„Сър Джон Фалстаф, рицар...“ — всеки трябва да му узнае титлата, колкото пъти си каже името. Съвсем като тези, дето са в някакво родство с краля и колчем си убодат пръста, казват: — Пак проляхме кралска кръв! — Защо? — ще попита веднага някой, уж не разбира; и отговорът иде, бърз като поздрав на съсед, който ще ти иска заем: — Аз съм беден сродник на Негово Величество.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Да, за да ни станат роднини, те са готови да се върнат до Яфета^[21]. Дай тук!

Чете.

„Сър Джон Фалстаф, рицар, до първородния син на краля, Хари, принц Уелски — привет!“ ...

ПОЙНС

Това не е писмо, а удостоверение!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Мълчи!

Чете.

„Ще подражавам по краткост на великите римляни...“

ПОЙНС

Сигурно защото му е кратко диханието на дебелака!

ПРИНЦ ХЕНРИ (*чете*)

„Поверявам себе си на тебе, тебе на Бога и заминавам. Не допускай до себе си Пойнс, защото той, злоупотребявайки с твоята благосклонност, се кълне, че си щял да се ожениш за сестра му Нел. Кай се, доколкото можеш, в свободното си време и сбогом! Твой (или не твой, според това как ще се отнасяш към него) Джак Фалстаф — за приятелите си, Джон — за своите братя и сестри, и сър Джон — за цяла Европа.“

ПОЙНС

Милорд, ще накисна това писмо в херес и ще го накарам да си го изяде!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Това ще значи да си глътне назад двайсет думи. Но вярно ли е, че си говорил така, Нед? Трябва ли да се женя за сестра ти?

ПОЙНС

Да ѝ даде Бог подобно щастие, но не съм говорил такава нещo!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Хайде! Ние тук си губим времето в празни забави, а духовете на мъдреците ни се смеят от облаците. В Лондон ли е господарят ти?

БАРДОЛФ

Да, милорд.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Къде вечеря днес дъртият глиган? Навярно пак хрупа в старата кочина?

БАРДОЛФ

На старото място, милорд, в Истчийп.

ПРИНЦ ХЕНРИ

С кого?

ПАЖЪТ

С епикурейци, милорд. От старата компания.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Жени ще има ли с тях?

ПАЖЪТ

Не, милорд. Само старата мистрис Скокли и мистрис Дол Чаршафдери.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Тази пък хетера коя ще е?

ПАЖЪТ

Много морална дама, сър, и роднина на господаря.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Роднина му е тя, колкото селската крава — на общинския бик. Да го хванем ли на местопрестъплението, а, Нед?

ПОЙНС

Аз съм вашата сянка, милорд. Винаги с вас!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ти, момче, и ти, Бардолф — нито дума на господаря ви, че съм вече в града! Това е за мълчанието ви.

Дава им пари.

БАРДОЛФ

Езикът ми се залепи за небцето, сър.

ПАЖЪТ

А моят, сър, се спотаи зад зъбите.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Тогава да ви няма! Сбогом!

Бардолф и Пажът излизат.

Тази Дол трябва да е някоя утъпкана пътека.

ПОЙНС

По-утъпкана, уверявам ви, от пътя между Сент Олбанз и Лондон.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Как да видим нашия Фалстаф в истинския му вид, без той да види нас?

ПОЙНС

Да си сложим престилки и кожени жакети и да му прислужваме като кръчмарски слуги!

ПРИНЦ ХЕНРИ

От Бог до бик? Страшно падение! Но Зевс го е правил^[22]. От наследник на престол до прислужник в столова? Ужасно понижение! Но ще го направя. Средствата не бива да отстъпват по лудост на замисъла. След мене, Нед!

Излизат.

[19] *Алтея* (мит.) — жена на етолийския цар Ойней, която в гнева си срещу своя син Мелеагър хвърлила в огъня главнята, от която зависел неговият живот. Тук пажът смесва тази легенда с другата за царицата на Троя Хекуба, която сънувала, че е родила пламтяща главня. ↑

[20] „... за *Мартиновден*“ — на Мартиновден (11 ноември) в Англия по древна традиция колели говеда за празнични пиршества. ↑

[21] *Яфет* (библ.) — съгласно библейското предание Ной, спасявайки се от потопа, взел със себе си тримата си синове: Сим, Хам и Яфет, които станали отново родоначалници на човечеството. ↑

[22] „... *Зевс го е правил.*“ (мит.) — Зевс, върховният бог на древногръцката митология, влюбен в Европа, дъщеря на финикийския цар Агенор, се преобразил в бик и когато девойката го възседнала на игра, я отнесъл през вълните на остров Крит. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

В замъка Нортъмбърланд.

Влизат Нортъмбърланд, Лейди Нортъмбърланд и Лейди Пърси.

НОРТЪМБЪРЛАНД

Обична ми съпруго, мила дъще,
недейте спъва мъжкото ми дело;
смрачили лик в духа на времената,
за Бога, не бъдете като тях
във тягост за семейството на Пърси!

ЛЕЙДИ НОРТЪМБЪРЛАНД

Отказах се. Решавайте самичък
и разумът дано ви ръководи!

НОРТЪМБЪРЛАНД

Честта ми е заложена, уви,
и нямам начин да си я откупя,
освен отивайки.

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Все пак, за Бога,
недейте се намесва в таз война!
Веднъж вий своето слово нарушихте
(а то тогаз по-скъпо бе за вас),
когато вашата надежда Пърси,
когато Хари, моята любов,
към Севера е впивал взор да види
баща си, долетял да му помогне.
Две чести се погубиха в тоз ден —
за вашата, Бог нека ви я върне,
а неговата си остана в него,
скрепена като слънцето в небето,

и цялото ни рицарство пое,
огреяно от неговия блясък,
към подвизи! Той беше огледало,
което нашата младеж държеше
пред себе си; безногите еднички
не ходеха със неговата стъпка;
дори скороговорката, с която
природата смутила бе речта му^[23],
се бе превърнала във говор, свойствен
на храбрите, и много млади хора,
говорещи спокойно и без напън,
заменяха предимство с недостатък,
та по да му приличат. Тъй, във говор,
във навици, в походка, в бойни хватки,
в забави, във прищевки на кръвта,
във всичко, да, той беше огледало,
учебник, образец, настолна книга
за другите. И него, Боже, него!...
О, чудо на човешката природа!
Да изоставите самата доблест
сама да се сражава в страшна битка
с по-силен враг, в която нищо друго
не е могло да бъде защитено
освен звука на прозвището Хотспър!
Недейте го обижда след смъртта му,
показвайки по-вярна своята чест
към другите, отколкото към него!
Архиепископът и лорд-маршалът
са силни. Да се бият и без вас!
Да беше имал сладкият ми Хари,
о, само половината от туй,
което имат те, сега аз щях,
висейки на врата му, да говоря
за гибелта на Мънмът!

НОРТЪМБЪРЛАНД

О, проклета!

Духа ми ти убиваш, дъще моя,
с тоз вопъл нов, оплакващ стари грешки
Аз трябва да замина, за да срещна
опасността си там, защото инак
на друго място тя ще ме издебне
нечакана.

ЛЕЙДИ НОРТЪМБЪРЛАНД

В Шотландия се скрийте
и там изчакайте народ и знатни
на дело да докажат своята сила.

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Ако печелят почва срещу краля,
тръгнете с тях и като прът стоманен
им подсилете силата. Но първо,
заради нашата любов към вас
им дайте те сами да се опитат!
На своя син вий дадохте възможност
да го направи; и сега сама съм
и дни не ще ми стигнат да поливам
с обилни сълзи спомена за него,
така че той, израснал до небето,
да слави благородния ми мъж!

НОРТЪМБЪРЛАНД

Да влезем! За ума ми е настанал
мигът, във който приливът е стигнал
до връхната си точка и водите
са спрели и се питат: накъде?
Бих искал да се включа във войната,
но хиляди причини ме възпират...
В Шотландия, додето не узная,
с кого ще е победата накрая!

Излизат.

[23] „... природата смутила бе речта му...“ — Хотспър имал дефект в говора. ↑

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

В крѣчмата на мистрис Скокли.

Влизат двама Слуги.

ПЪРВИ СЛУГА

Какво си донесъл, взел те дяволът? Набръчкани ябълки? Не знаеш ли, че сър Джон не може да ги понася?

ВТОРИ СЛУГА

Ей, вярно! Принцът веднъж постави пред него чиния от тях и му каза: „Ето ти още пет като тебе!“ и после свали шапка и каза: „Ще трябва да се сбогувам с тази шесторка стари, кръгли, жълти и сбабени рицари!“ Сър Джон много се ядоса тогава. Но сигурно вече го е забравил.

ПЪРВИ СЛУГА

Добре, тогава застилай и ги остави! И виж не можеш ли намери Смиг и свирачите му. Мистрис Дол Чаршафдери би искала да послуша малко музика.

Влиза Трети слуга.

ТРЕТИ СЛУГА

Побързайте! Стаята, дето вечеряха, е много топла. След минута ще минат тук.

ПЪРВИ СЛУГА

Чувай, тук след малко ще дойдат принцът и мистър Пойнс. Ще си облекат нашите жакети и престилки, но сър Джон не трябва да знае за това. Каза ми го Бардолф.

ВТОРИ СЛУГА

Еха, ще бъде голям панаир! Славен номер!

ПЪРВИ СЛУГА

Сам ще потърся Смиг.

Излиза.

Влизат Мистрис Скокли и Дол Чаршафдери.

МИСТРИС СКОКЛИ

Честна дума, миличка, вече се амортизирахме напълно. Пулсата ви е съвсем аномална, а бузките ви са като майски розички. Но, Бога ми, попрекалили сте с канарското, а това вино е много влиятелно, ще знаете, и хваща, преди човек да е казал: „К’во става?“ Как се чувствате?

ДОЛ

По-добре... хъп!

МИСТРИС СКОКЛИ

Ами да, чудесно! „Здраво сърце — чисто злато!“ Ето, сър Джон пристига!

Влиза Фалстаф.

ФАЛСТАФ (nee)

„На трон седеше крал Артур^[24]...“ Изхвърли цукалото! „... и беше славен крал...“ Как сме, мистрис Дол?

МИСТРИС СКОКЛИ

Малко е работила днес и й е станало зле.

ФАЛСТАФ

Така са всички от занаята — щом работата им е малко, разболяват се.

ДОЛ

Чумата да ви тръшне, тлъст негоднико! Това ли ви е съчувствието?

ФАЛСТАФ

Вас като ви слуша човек, мистрис Дол, кой няма да е тлъст.

ДОЛ

Мене като слушате? Като слушате лакомията си! Тя и болестите ви, те ви правят тлъсти!

ФАЛСТАФ

Ако готвачите помагат на лакомията, вие пък помагате на болестите, Дол. От вас ги пипваме, Дол, от вас ги пипваме! Признайте си, моя бедна светице!

ДОЛ

Пипвате ни нанизите и накитите, мили мой!

ФАЛСТАФ (*nee*)

„Ти остави ми, скъпа, кръгла брошка за спомен...“ И така си е: „храбрият воин куц се връща“, както е известно. Хвърляш се смело с навирена пика и стигаш в лазарета. Политаш да запустиш зиналата мортира...

ДОЛ

Да се обесиш макар, мършави мръсно!

МИСТРИС СКОКЛИ

Господи помилуй, пак започнахте! Вие двамата не можете да се срещнете, без да се дърлите. Никога няма хърмония между вас — само се драските като два сухара. Не знаете да си прощавате ефектите един на друг. Ама че работа! Един от двамата трябва да носи и това се пада на тебе, Дол, защото ти си, както е казано, слабият съсъд!

ДОЛ

Как може един слаб съсъд да носи една такава огромна бъчва! В него има цял корабен товар вино от Бордо. Не съм виждала трюм така натъпкан като неговия!... Хайде, не искам да се караме, Джак! Тръгваш на война и никому не е грижа ще се видим ли отново, няма ли да се видим.

Влиза отново Първи слуга.

ПЪРВИ СЛУГА

Адютантът Пистол е долу, сър, и иска да говори с вас.

ДОЛ

Да се обеси — мръсен побойник! Не го пускайте! В цяла Англия няма по-цапнат в устата кавгаджия!

МИСТРИС СКОКЛИ

Ако е кавгаджия, не го пускай! По никакъв начин! Искам да живея в мир и дружба със съседите си. Кавгаджии не ми трябват. Аз се ползвам с най-добра репутация сред обществото. Залости вратата — не ща кавгаджии тук! Не съм вчерашна аз, да пускам крамолници в заведението си. Заклучи вратата!

ФАЛСТАФ

Ти, кръчмарко, не чуваш ли?

МИСТРИС СКОКЛИ

Бъдете спокоен, сър Джон! Кавгаджии тук нямат работа!

ФАЛСТАФ

Не чуваш ли бе? Това е моят адютант!

МИСТРИС СКОКЛИ

Тинтири-минтири, сър Джон! Хич не ми ги говорете! Този ваш адютант няма да стъпи тук. Ей сега беше, миналата сряда, мистър Охтик, кварталният ни, ме вика и ми казва: „Стринко Скокли“, вика; и отец Мълч, и той беше там, „Стринко Скокли, вика, приемайте само

възпитани гости, защото, вика, имате лошо ревноме.“ И знаете ли защо го каза? „Защото — вика, — вие сте честна жена и се ползвате с добро име и затова внимавайте какви гости приемате! Не приемайте кавгаджии!“ Никого не пускам! Щяхте да се прекръстите, да бяхте го чули само как ми говореше! Не ща аз кавгаджии в заведението си!

ФАЛСТАФ

Той не е кавгаджия, кръчмарко, а най-кротък мошеник на карти, честна дума. Можеш да го погалиш като кутре. Той и на мравката път сторва, ей Богу! От него кавги — никога! Викни го, момче!

Първи слуга излиза.

МИСТРИС СКОКЛИ

Мошеник, казвате? За честни и за мошеници индиферентно домът ми е отворен. Но кавгите не ги обичам! Просто ми призлява, като чуя да казват „кавга“! Ето, пипнете! Вижте ме как само треперя, ето на!

ДОЛ

Наистина треперите.

МИСТРИС СКОКЛИ

Нали! Аз какво ви казвам! Като лист на трепетлика! Не мога да търпя кавгаджиите!

Влизат Пистол, Бардолф и Пажът.

ПИСТОЛ

Да ви пази Бог, сър Джон!

ФАЛСТАФ

Здравей, адютанте! Дръж, Пистол, ще те заредя с чаша херес, дай един изстрел за здравето на кръчмарката!

ПИСТОЛ

Здравата ще я застрелям аз, сър Джон. От двете паласки едновременно!

ФАЛСТАФ

Тя е огнеустойчива, Пистол. Няма да я уплашиш.

МИСТРИС СКОКЛИ

Никаква огненастойка няма да пия аз. За ничие удовлетворение няма да пия повече, отколкото ми е мярката!

ПИСТОЛ

Тогава за вас, мистрис Дороти! Да се чукнем!

ДОЛ

Вие — с мене? Я се махай, мръсно! С мене ли бе, дрипав, мръсен, гаден мошенико? Само да си посегнал, кални просяко! Аз съм мръвка за господаря ти!

ПИСТОЛ

Познаваме се, мистрис Дороти!

ДОЛ

С тебе ли бе, джебчия дрипав! Келяв крадец! Кълна се в това вино, ще те ръгна с ножа си в мръсния гръцмул, ако ме подкачиш! Друм отгука, празна бутилко! Фехтовчик ръждясал! И откога сте навирили носа си, сър? Виж го ти, с два шнура на рамото! Много, брей!

ПИСТОЛ

Гръм да ме тръсне, ако не видя сметката на деколтето ти за тези думи!

ФАЛСТАФ

Достатъчно, Пистол! Тук няма да стреляш! Изгърми се далеч от компанията ни!

МИСТРИС СКОКЛИ

Моля ви, капитан Пистол! Не тук, милички капитане!

ДОЛ

Капитан! Не те ли е срам бе, проклет, гаден мошенико, не те ли е срам да те величаят капитан? Да бях на мястото на капитаните, щях добре да ти отупам праха, самозванецо, задето се перчиш с техния чин, без да си дослужил до него! Ти — капитан? За какво бе? Задето знаеш да се биеш в бардаците и да късаш яките на бедните курви, затова ли бе? Да пукнеш макар! Цял живот се храни с мухлясал кейк и варени сливи^[25]! Капитан! Негодници като тебе ще омърсят хубавата дума, както омърсиха думата „минавам“, която си беше невинна дума, преди да тръгне в неприлична компания! Истинските капитани трябва да си помислят по това!

БАРДОЛФ

Бъди добър, върви си, адютанте!

ФАЛСТАФ

Кротко, мистрис Дол!

ПИСТОЛ

Аз да си вървя? Казвам ти, капрал Бардолф, ще я разкъсам на парчета! Ще ѝ дам да разбере!

ПАЖЪТ

Моля ви, идете си!

ПИСТОЛ

Във ада ще я видя по-напред, пред мрачните Плутониви талази^[26]! Кълна се в таз ръка! Сред пъклените пари на Ереб^[27] и мъките незнайни! Обтягай куката и дръж така! По нея, псета! Вий, три съдбовни Парки^[28]! Нима съм безоръжен пред вразите? Не е ли тук приятелката вярна на моето бедро?

МИСТРИС СКОКЛИ

Заклинам ви, капитан Пищов, успокойте се! Няма я вашата приятелка и късно е вече за оная работа! Форсирайте гнева си!

ПИСТОЛ

На нас ще ги продават! Стари кранти
и глезени кобили азиатски,
що трийсет мили в ден не могат мина,
да се сравняват с Цезар, с Канибал,
с ахейците троянски? Не, във ада
при Цербер^[29] да вървят и небосвода
да цепят мълнии! Мигар ще отстъпим
пред улични пачаври?

МИСТРИС СКОКЛИ

Бога ми, капитане, много ругантни думи говорите!

БАРДОЛФ

Върви си, адютанте, тая работа ще свърши с битка!

ПИСТОЛ

Да мрат кат' псета людете! Корони
в праха да се търкалят! О, къде си,
приятелко на моето бедро?

МИСТРИС СКОКЛИ

Няма я, като ви казвам! Честна дума! О, Божичко, няма да
седнем да я крием я! За Бога, успокойте се!

ПИСТОЛ

Тогава яж и пий, чаровна моя
Калиполидо^[30]! Дайте тука херес!
„Si fortune me tormente
sperato me contento.“^[31]
Да се боим от фланга? Нека стрелят!
Наливай тук! Легни до мен, любима!

Поставя шпагата си.

Нима до „точка“ стигнали сме веч?
Не ще ли има „и така нататък“?

ФАЛСТАФ

Искам спокойствие, Пистол!

ПИСТОЛ

Поклон вам, рицарю! Ил' ние с вас
не сме броили седемте звезди?

ДОЛ

За Бога, изхвърлете го по стълбите! Не мога да търпя такива
гръмогласни хвалипръцковци!

ПИСТОЛ

По стълби — мен? Обяздвали сме доста
ирландски кончета!

ФАЛСТАФ

Бардолф, метни го като шилинг на ези-тура! Щом напразно го
молим да престане с празните думи, да опразва стаята!

БАРДОЛФ

Хайде, тръгвай, капитане!

ПИСТОЛ

Какво? Ще има пускане на кръв?
Тогаз, о, смърт, люшни ме в свойта люлка
и зиналите рани нека викнат
трите сестрици^[32]! Атропа, зова те!

МИСТРИС СКОКЛИ

Тя стана една!

ФАЛСТАФ

Момче, подай ми шпагата!

ДОЛ

Моля ти се, Джак, Моля ти се, не я вади!

ФАЛСТАФ (*измъква шпага*)

Поемай по стълбите!

МИСТРИС СКОКЛИ

Стана тя, каквато стана! Ще го закрия това заведение, щом трябва да живея сред такива апокалипси и мортизации! Ето, изклаха се! Света Богородице! Приберете оръжията! Приберете си оръжията!

Фалстаф изгонва Пистол. Бардолф излиза след него.

ДОЛ

Успокой се, Джак! Моля ти се! Няма го вече, негодника! Даде му ти да се разбере! Ах, моят храбър малък свадливко!

МИСТРИС СКОКЛИ

Не сте ли ранен в слабините? Май се опита да ви ръгне подло в корема.

Влиза отново Бардолф.

ФАЛСТАФ

Изгони ли го?

БАРДОЛФ

Да, сър. Фиркан беше. Ранили сте го в рамото.

ФАЛСТАФ

Негодник! Ще предизвиква мене!

ДОЛ

Ах, малкото ми сладко безобразниче! Как си се изпотило, маймунче мое! Дай да ти избършем мутричката! Ах, моят буен дебеланко! Ах, ти, моето пакостниче! Много те обичам, глупчо! Ти си ми два пъти по-храбър от Хектора Троянски, пет пъти по-силен от

Агамемнона и десет пъти по-мъжествен от деветимата херои^[33], палавникът ми!

ФАЛСТАФ

Гаден мерзавец! Ще го подхвърлям на одеяло аз него!

ДОЛ

Подхвърляй го ти на одеяло, щом ти се ще, пък аз тебе ще търкулна на чаршафа!

Влизат Свирачи.

ПАЖЪТ

Музикантите дойдоха, сър.

ФАЛСТАФ

Да почват! Свирете, господа! Ела на коленете ми, Дол! Мръсен хвалипръцко, ама се изниза като живак!

ДОЛ

Точно така! А ти го подгони като черковна кула!... Я ми кажи ти, шопарче угоено за Свети Вартоломей^[34], когато ще престанеш да мушкаш денем и ръгаш нощем и ще почнеш да кърпиш старата си кожа за небето?

Влизат, преоблечени, Принц Хенри и Пойнс.

ФАЛСТАФ

Мълчи, Дол! Не ме предупреждавай като мъртвешка глава^[35], не ми спомняй за края!

ДОЛ

Тогава кажи ми, гълъбче, що за човек е принцът?

ФАЛСТАФ

Добро, малко празно младо момче. Но за иконом би го бивало — добре ще реже хляба.

ДОЛ

А Пойнс? Казват, че бил остроумен?

ФАЛСТАФ

Той — остроумен? Да се обеси, песоглавецът му с песоглавец! Остроумието му се точи като тюксбърийска горчица! В него има толкоз духовитост, колкото в дървен чук!

ДОЛ

Защо тогава принцът го обича?

ФАЛСТАФ

Защото е като него тънкокрак и на игрището подхвърля ловко обръча, и може да прескочи стол, и яде змиорка с копър^[36], и пие вино със запалени свещи^[37], и е отличен на прескочикобила с децата, и се кълне изящно, и ботушите му седят като на обуцарска фирма, и разказва клюки, без да прави скандали, и изобщо, защото има всички способности на човек със слаба глава и пъргаво тяло. Зарад тях принцът го допуска до себе си. Защото и той, мила Дол, е същият... Еднакви са на тегло — косъм би наклонил везната към единия или другия!

ПРИНЦЪТ

Да отрежем ли ушите на този тумбест кърчаг?

ПОЙНС

Да му хвърлим един бой пред фльорцата му!

ПРИНЦЪТ

Виж го само, сухият му пън, как я кара да му чеше тиквата като папагал!

ПОЙНС

Не е ли чудно, че искането надживява с толкоз години моженето?

ФАЛСТАФ

Целуни ме, Дол!

ПРИНЦЪТ

Сатурн и Венера да са в близост^[38] тази година! Какво казва алманахът?

ПОЙНС

А онази огнена комета, помощникът му, как си шушука със стария тефтер на господаря му!

ФАЛСТАФ

Не са ти искрени целувките, Дол!

ДОЛ

Целувам те от все сърце, честна дума!

ФАЛСТАФ

Стар съм, стар съм!

ДОЛ

А пък аз обичам повече теб, отколкото което и да е от онези хлапета с жълто около човките.

ФАЛСТАФ

Какъв плат за фуста искаш? В четвъртък ще получа пари. Утре ще ти купя шапка... Да чуем една весела песен!... Не, време е за леглото... Щом си отида, и ще ме забравиш!

ДОЛ

Честна дума, иде ми да плача, като говориш така. Ще видиш, няма да си сложа нищо хубаво, докато те няма... Да ги послушаме докрай!

ФАЛСТАФ

Херес, Франсис!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Сега, сър!

ПОЙНС

Момент, сър!

Двамата излизат напред.

ФАЛСТАФ

Ха! Един незаконен син на краля ни!... А ти да не си брат на Пойнс?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ах ти, земен глобус с всички континенти на греха по тебе, ето какъв живот си водил значи!

ФАЛСТАФ

По-добър от твоя. Аз си пия, а ти ми носиш виното.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Аз ти нося виното, но ти ще отнесеш боя!

МИСТРИС СКОКЛИ

О, да пази Бог Ваша Светлост! Добре завърнали се в Лондон! Господ да благослови светлия ви лик! О, Исусе! От Уелс ли идете?

ФАЛСТАФ

Куча смес от лудории и царственост, кълна се в тази всеотдайна плът и заразена кръв, добре си дошъл!

ДОЛ

Как смееш, тлъсти глупако! Не те е срам!

ПОЙНС

Милорд, той ще обърне всичко на шега и ще се изплъзне, ако не го накажете, докато сте гневен!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ти, кучи склад от лой, как посмя да ме черниш така пред тази честна, добродетелна и благовъзпитана дама?

МИСТРИС СКОКЛИ

Да ви благослови Господ, сър, за доброто ви сърце! Точно такава е тя, небето вижда!

ФАЛСТАФ

Значи си ме чул?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Да, и ти си ме познал преди това, както и оня път, като бягаше при Гадсхил^[39]. Отлично знаеше, че съм зад гърба ти и говореше нарочно, за да изпиташ търпението ми!

ФАЛСТАФ

Не, не, не е така! Не знаех, че си тук и слушаш!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Тогава първо ще те накарам да си признаеш, че си ме оскърбил умишлено, а после знам какво ще те правя!

ФАЛСТАФ

Не съм те оскърбил, Хал, честна дума, не съм те оскърбил!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Не си говорил лошо за мен, не си ме нарекъл иконом и резач на хляб и не знам още какво?

ФАЛСТАФ

Не съм те оскърбил, Хал!

ПОЙНС

Не си, а?

ФАЛСТАФ

Не съм го оскърбявал, Нед, кълна се! Достойни Нед, не съм го оскърбявал! Аз само говорих лошо за него пред тези паднали създания... за да не би те да ти хвърлят око, Хал, и, постъпвайки така, действях като грижовен приятел и верен поданик. Твоят баща, Хал, трябва да ми благодари за това. Не съм те оскърбявал, Хал! Честна дума, Нед, не съм го оскърбявал! Нямаше такова нещо, момчета!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ето, видя ли как от чиста пъзливост и проста подлост обиди тази добродетелна дама, за да се оправдаеш пред нас! Нима тя е паднало създание? Или е паднала тази честна кръчмарка? Или твоят паж е вече паднал? Или честният Бардолф с този нос, пламтящ от старание, и той е от падналите?

ПОЙНС

Отговори де, пън с пън, отговори, да те чуем!

ФАЛСТАФ

Дяволът е записал вече Бардолф в своя тефтер и лицето му е личната кухня на Луцифер, в която той пече пивни червеи. Колкото до момчето, един благ ангел се върти още около него, но Сатаната вече го надвива.

ПРИНЦ ХЕНРИ

А жените?

ФАЛСТАФ

Едната от тях и тъй си е вече в пъкъла и й пари много, бедната. За другата, дължа й пари и дали ще бъде наказана отвъд за това не знам.

МИСТРИС СКОКЛИ

Няма, гарантирам ви!

ФАЛСТАФ

И аз мисля, че няма. Смятам, че си вече наказана тук за това. Но ще има и още едно обвинение срещу тебе: че противозаконно си гощавала клиентите си с блажно^[40], за което според мене ще има да виеш.

МИСТРИС СКОКЛИ

Всички гостилничари го правят. Какво са една-две овнешки плешки за целите пости!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Вие, благородна госпожо...

ДОЛ

Какво каза Ваша Светлост?

ФАЛСТАФ

Негова Светлост каза нещо, срещу което плътта му въстава.

Чука се.

МИСТРИС СКОКЛИ

Кой хлопа тъй силно? Я виж кой е на вратата, Франсис!

Влиза Пето.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ха, Пето! Какво ново?

ПЕТО

Баща ви е във Уестминстър. От север пристигнаха, във прах и пот, над два̀сет вестители. А, идвайки насам, видях поне дузина гологлави и потни капитани да разпитват по кръчмите къде е сър Джон Фалстаф.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Кълна се, Пойнс, гризе ме съвестта,
затуй че тук пиляя ценно време,
когато бунтът като южен вятър,
смрачил небето, вече пръска с капки
главите ни, незащитени с нищо.
Наметката и меча ми! Джак, сбогом!

Излиза, следван от Пойнс, Пето и Бардолф.

ФАЛСТАФ

Пред нас е най-сладката мръвка на нощта, а ето, трябва да
тръгваме, без да сме я вкусили!

Чука се.

Пак чукат!

Влиза отново Бардолф.

Какво има?

БАРДОЛФ

Нареждане да идете в двореца.
Дузина капитани чакат въвн!

ФАЛСТАФ (към пажа)

Момче, плати на музикантите! Сбогом, кръчмарко! Сбогом, Дол!
Виждате ли, момичета, как се търсят истинските мъже! Тези, които за
нищо не ги бива, могат да си спят спокойно, а човека на действието —
под дърво и камък! Довиждане, гълъбчета! Ако не ме отправят веднага,
ще отскоча да ви видя, преди да замина.

ДОЛ

Не мога да говоря!... Сърцето ми се пръска!... Джак, миличък,
пази се!

ФАЛСТАФ

Сбогом, сбогом!

Излиза, следван от Бардолф.

МИСТРИС СКОКЛИ

На добър час! Като узреят сливите, ще станат двайсет и девет години, откак те познавам, и по-честен и искрен човек... хайде, на добър час!

БАРДОЛФ (*отвън*)

Мистрис Чаршафдери!

МИСТРИС СКОКЛИ

Какво има?

БАРДОЛФ (*отвън*)

Кажи на мистрис Чаршафдери да дойде при господаря!

МИСТРИС СКОКЛИ

Дол, бързо! Тичкайте, Дол! Дол, миличка!...

Дол се оправя от плача.

Хайде, какво се бавите, Дол?

Излизат.

[24] „На трон седеше крал Артур...“ — начало на известна по онова време балада. ↑

[25] „... варени сливи...“ — варените сливи били знак на публичните домове. ↑

[26] „... Плутонови талази“ (мит.) — става дума за река Стикс в подземното царство на Плутон. ↑

[27] *Ереб* (мит.) — според вярванията на древните гърци тъмна област между повърхността на земята и Хадес, през която трябвало да минават душите на мъртвите на път към подземното царство. ↑

[28] *Парки* (мит.) — трите парки били — в римската религия — богини на човешката участ едната предяла нишката на живота, втората

я прекарвала през превратностите на съдбата, а третата я прерязвала. ↑

[29] *Цербер* (мит.) — триглаво куче, което пазело изхода на древния ад. ↑

[30] „... *Тогава... Калиполидо!*“ — цитат от драмата „Битката при Алказар“ от Шекспировия съвременник Джордж Пил. ↑

[31] „... *Si fortune... me contento...*“ (непр.итал.) — ако Фортуна ме измъчва, надеждата ме прави щастлив. ↑

[32] „... *трите сестрици!*“ — пак става дума за трите парки. ↑

[33] „... *деветимата херои...*“ — общо название, което включвало най-прочутите по Шекспирово време герои от Библията, древността и рицарското Средновековие. ↑

[34] „... *шопарче... за свети Вартоломей...*“ — за панаира в Уест-Смитфилд на 24 август, ден на св. Вартоломей, угоявали нарочно малки шопарчета. ↑

[35] „... *като мъртвешка глава...*“ — черепът по онова време бил често използван като знак, напомнящ, че човек е смъртен. ↑

[36] „... *змиорка с копър...*“ — ястие, от което според вярването човек изглупявал. ↑

[37] „... *вино със запалени свещи...*“ — позната игра на трапезата била да се измъкват зърна грозде от пламтящия пунш. ↑

[38] „... *Сатурн и Венера да са в близост...*“ — срещата на стария Фалстаф с жрицата на любовта Дол се свързва със срещата на две планети от астрологията. ↑

[39] „... *като бягаше при Гадсхил...*“ — тази случка се разиграва в „Хенри IV — I ч.“. ↑

[40] „... *гощавала клиентите си с блажно...*“ — намек за ролята на мистрис Скокли като сводница. ↑

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

В двореца.

Влиза Кралят, в домашна роба, следван от Паж.

КРАЛЯТ

Извикай тук граф Съри и граф Уорик!
Преди да тръгнат, нека хвърлят поглед
и поразмислят върху туй писмо!

Пажът излиза.

О, колко много хиляди най-скромни,
най-бедни мои поданици спят
във този час! О, Сън, о, сладък Сън,
любезни наш хранителю природен,
с какво те сплаших, та не искаш вече,
натегнал върху морните ми клепки,
да потопиш ума ми във забрава?
Защо по-често лягаш, сладък Сън,
във димни хижи, върху сламен одър,
приспиван от бръмчащи насекоми,
отколкото в богатските покои,
където под уханни балдахини
зове те отдалече нежен звук?
О, глупав бог, защо си всяка нощ
във смрадната постеля на бедняка
и, изоставил кралския дворец,
превърщаш го във караулна будка,
в тиктакаща кутия на часовник?
Клепачите на мъничкия юнга
залепваш ти високо горе, в коша
на шеметната и скрипяща мачта,
и люшката уморения му мозък
във люлката на гневното море,

разклащана от бурите бавачки,
които, намотали за косите
зелените талази, ги закачат
за бягащите облаци, сред грохот,
способен да събуди и Смъртта!
Защо, кажи ми, о, пристрастен Сън,
на мокрото моряче даваш отдих
в тъй страшен час, а в нощи като таз,
в която всяко нещо тук те кани,
отказваш го на краля му? Така е:
спят лошо самодръжците, защото
короните им пречат във леглото!

Влизат Уорик, Съри и Блънт.

УОРИК

Добър ви ден, върховни господарю!

КРАЛЯТ

Нима дошъл е той?

УОРИК

Един минава.

КРАЛЯТ

Тогава на вас трима добър ден!
Прочели сте, надявам се, писмото,
което ви изпратих?

УОРИК

Да, кралю.

КРАЛЯТ

Тогава знаете каква зараза
във кралството ни действа и го трови
с опасност за самото му сърце.

УОРИК

Не, то е като тяло с лека болест,
чието здраве лесно ще възвърнат
добър съвет и някое лекарство.
Повярвайте ми, граф Нортъмбърланд
ще бъде охладен и не след много.

КРАЛЯТ

Ако човек могъл би да съгледа
във тайнствената книга на Съдбата
как времето във своите промени
равнява върховете с низините,
как сушата, след време, досадена
да бъде все така недвижно твърда,
се стапя в океана; а след туй пък
как пясъчният пояс се оказва
широк за изтънелите бедра
на Посейдон^[41]; как случаи, промени,
превратности, иронии съдбовни
изпълват ни бокала на живота
с различни питиета! Боже мой,
тогава и най-жизненият момък,
видял живота си изпълнен цял
с нещастия, изминати и бъдни,
би хлопнал книгата и би умрял!
Десетилетие не е изтекло,
откакто Ричард и Нортъмбърланд
пируваха приятелски и само
след две години бяха в кръвна свада.
Тогавя Пърси беше моят първи
приятел и довереник; той с пламък
се бореше за личното ми дело,
опълчвайки се даже срещу Ричард,
щом бе въпрос за мен. Но кой от вас
присъстваше...

Към Уорик.

май вие, драги Невил —
когато Ричард — през сълзи, защото
Нортъмбърланд го беше срязал грубо,
изрече тез пророчески слова:
„Нортъмбърланд, ти, стълбо, по която
се качва братовчед ми Болинбрук
към моя трон... — макар че, знае Бог,
тогава нямах помисли такива
и само висшата необходимост
наложи мойто сливане с властта —
ще дойде ден — тъй каза той, — когато
от този гнойник общата зараза
ще плъзне по кръвта!“ — и продължи
да предвещава днешните раздори
и края на предишната ни дружба.

УОРИК

Да, има в многото съдби човешки,
еднакъв разказ, обрисоващ вярно
природата на миналите дни,
по който е възможно доста точно
да се предвиждат тез неща, които
не са видели свят, но вече чакат
стаени във зародиш или в семе.
Във своя полог Времето след време
ще ги излюпи. Неизбежността
на тоз вървеж могла би да предскаже
на Ричард, че лъжливият към него
Нортъмбърланд след време ще отгледа
от семето на своята лъжливост
лъжливост по-голяма, чийто корен
във вас единствен ще намери почва.

КРАЛЯТ

Нима са неизбежни тез неща?
Добре! Като такива да ги срещнем!
Днес точно тази дума „неизбежност“

крещи над нас: епископът и Пърси
били набрали, както се говори,
четирсет хиляди^[42].

УОРИК

Не е възможно.
Мълвата удвоява като ехо
числото на противника. Милорд,
легнете си! Душата си залагам,
че силите, изпратени от вас,
ще потушат без трудности метежа.
И за да бъдете съвсем спокоен,
ще ви предам напълно достоверна
и важна вест. Глендауър е умрял.
Две седмици сте болен, господарю,
и тез безсънни ноци несъмнено
ви действат зле.

КРАЛЯТ

Добре, ще ви послушам.
А щом настане мир по тез места,
ще тръгнем ний към гроба на Христа!

Излизат.

[41] „... широк... бедра на Посейдон...“ — т.е. морето се оттегля от земята. ↑

[42] „... четирсет хиляди“ — в оригинала е „петдесет хиляди“. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Пред дома на мировия съдия Плиткоу.

В дъното стоят Мухъл, Сенкоу, Бенк, Хилъф, Бичи и Слуги.

Влизат — от разни страни — Плиткоу и Мълч.

ПЛИТКОУ

Заповядайте, заповядайте! Дайте си ръката, дайте си ръката, сър! Ранобудник, ей Богу! Как сме, драги братовчеде Мълч?

МЪЛЧ

Добрутро, драги братовчеде Плиткоу!

ПЛИТКОУ

А как е вашата съпруга и моя братовчедка? А прелестната ви дъщеря, кръщелницата ми Елен?

МЪЛЧ

Уви, все същото диваче, братовчеде!

ПЛИТКОУ

А братовчед ми Уилям, смее да вярвам, е станал добър учен. Той е все още в Оксфорд, нали?

МЪЛЧ

Там е. На мои разноски.

ПЛИТКОУ

Значи скоро ще постъпи в адвокатски колеж. Аз завърших „Свети Климент“ и, вярвам, там още помнят лудетината Плиткоу.

МЪЛЧ

Прякорът ви беше Плиткоу Веселяка.

ПЛИТКОУ

Какви ли прякори нямах! И какви ли лудории не правех, като си спомня само! С мене бяха още малкият Джон Кутри от Стафордшир и черничкият Джордж Стадоу, и Франсис Свидли, и Уил Пъзлю от Котсуълд^[43]. Четирима подобни разбойници не можете намери сега в никой правен колеж и ще ви кажа, че знаехме къде мъркат котенцата и че най-сладките от тях бяха на нашите услуги. Джак Фалстаф — сега сър Джон — тогава беше момче и служеше като паж при Томас Моубри, дук Норфък.

МЪЛЧ

Кой сър Джон? Тоя ли, който е дошъл тук да набира войници?

ПЛИТКОУ

Той, същият! Като сега го виждам как пукна главата на Грубс пред входа на колежа. А беше още ей такъв палавник. Същия ден, помня, аз пък се бих със Самсон Чироуз, един, който продаваше плодове зад Грейз-ин. Исусе Христе, като си помисля за онези луди години! И като се огледам и видя колко тогавашни приятели ги няма вече!

МЪЛЧ

Всички сме за там, братовчеде.

ПЛИТКОУ

То се знае, то се знае. Съвършено вярно. Както казва псалмът: „Всички сме смъртни, всички ще умрем.“ Как върви сега впрягът добри волове на Стамфордския панаир?

МЪЛЧ

Не знам. Не съм ходил още.

ПЛИТКОУ

Всички сме смъртни. А старият Хийтри от вашия град жив ли е още?

МЪЛЧ

Не, умря.

ПЛИТКОУ

Исусе Христе, умрял! Такъв майстор на лъка и умрял! Добър, отличен стрелец беше! Джон Гонт^[44] го обичаше много и сума пари залагаше на него по състезанията. Умрял! От двеста и четирийсет ярда улучваше мишената в центъра, а тежка стрела изпращаше на двеста и осемдесет, двеста и деветдесет, да ти е драго да го гледаш! А овците как вървят?

МЪЛЧ

Според стоката. Дузина добри овце могат да струват шест фунта.

ПЛИТКОУ

А Хийтри умрял, а?

МЪЛЧ

Идат, ако не се лъжа, двамина от хората на сър Джон.

Влизат Бардолф и Войник.

БАРДОЛФ

Добър ден, почтени господа! Кой от вас, моля ви, е съдията Плиткоу?

ПЛИТКОУ

Аз съм Робърт Плиткоу, сър, скромен благородник от това графство и кралски мирови съдия. С какво мога да ви бъда полезен?

БАРДОЛФ

Моят капитан, господине, ви поздравява. Моят капитан е сър Джон Фалстаф, храбър рицар, кълна се в небето, и смел пълководец!

ПЛИТКОУ

Благодаря му за поздрава, сър. Помня го като отличен фехтовач. Как е той със здравето? Мога ли да запитам как е уважаемата му

съпруга?

БАРДОЛФ

Извинете, сър, но по женската част военните са по-добре устроени от цивилните.

ПЛИТКОУ

Много вярно, честна дума, и много добре казано! „По-добре устроени!“ Отлично, дори превъзходно! Изисканите фрази винаги са били и ще бъдат полезни. „Устроен“ иде от строй. „Аз съм добре устроен“ — добра, чудесна фраза!

БАРДОЛФ

Извинявайте, сър, но съм чувал думата от други. Не знам дали е фраза, но с меча си ще докажа, че „устроен“ е честна, строева войнишка дума! Казваме за човека, че е устроен, по оная част, когато, както се казва, се е устроил или поне има възможност да твърди, че се е устроил, което също е отлично.

Влиза Фалстаф.

ПЛИТКОУ

Точно тъй!... А ето го и уважаемия сър Джон! Дайте си ръката, сър, дайте си ръката, уважаеми сър! Ей Богу, добре изглеждате, отлично си носите годинките. Добре дошъл, драги сър Джон!

ФАЛСТАФ

Радвам се, че ви виждам в добро здраве, драги мистър Плиткоу. Мистър Кентфлош, ако не се лъжа?

ПЛИТКОУ

Не, сър Джон, това е братовчед ми мистър Мълч, мой колега мирови съдия.

ФАЛСТАФ

Драги мистър Мълч, полага ви се — с това име — да бъдете мирови съдия.

МЪЛЧ

Добре дошли, ваша милост!

ФАЛСТАФ

Уф! Каква жега, господа! Събрахте ли ми половин дузина годни мъже?

ПЛИТКОУ

Разбира се, сър. Ще седнете ли?

ФАЛСТАФ

Покажете ми ги, моля ви!

ПЛИТКОУ

Къде е списъкът? Къде е списъкът? Да видим, да видим! Така, така, така! Ето го, сър! Почваме... Ралф Мухъл! Всеки, щом си чуе името, да пристъпва напред! Веднага щом си чуват имената, да излизат! Да видим кой е Мухъл?

МУХЪЛ

Аз, ваша милост!

ПЛИТКОУ

Как го намирате, сър Джон? Снажен, млад, силен и от добро семейство.

ФАЛСТАФ

Казваш се Мухъл, така ли?

МУХЪЛ

Точно тъй, ваша милост!

ФАЛСТАФ

Май отдавна не си служил, а?

ПЛИТКОУ

Ха-ха-ха! Отлично, ей Богу! Щом нещо е мухлясало, значи не е било в употреба. Рядка шега! Бога ми, остроумно казано. Сър Джон, много остроумно!

ФАЛСТАФ

Сложете му знак!

МУХЪЛ

Много пъти са ми го слагали, можехте да ме оставите този път! Старата ми майка ще се разсипе сама и вкъщи, и на полето. Има по-годни от мене!

ФАЛСТАФ

Мълчи, Мухъл! Трябва да дойдеш, няма връщане.

МУХЪЛ

Как няма връщане?

ПЛИТКОУ

Тихо, момче! Застани настрана! Знаеш ли пред кого се намираш? Да видим следващия... Саймон Сенкоу!

ФАЛСТАФ

Ще го взема, за да си седя под него! Но нещо много хладен ми се вижда.

ПЛИТКОУ

Кой е Сенкоу?

СЕНКОУ

Аз, сър!

ФАЛСТАФ

Сенкоу, ти чий син си?

СЕНКОУ

На майка си, сър.

ФАЛСТАФ

Личи си, мамин сине! Бил си „слънцето на мама“, а си станал само сянка на баща си. Така е често — малко от веществото на бащите минава в синовете им.

ПЛИТКОУ

Харесва ли ви, сър Джон?

ФАЛСТАФ

Тази сянка ще послужи през лятото. Запишете го — полковата ни книга и тъй е пълна само със сенки.

ПЛИТКОУ

Томас Бенк!

ФАЛСТАФ

Кой е?

БЕНК

Аз, сър!

ФАЛСТАФ

Казваш се Бенк, така ли?

БЕНК

Да, сър!

ФАЛСТАФ

Малко космата бенка ми се виждаш.

ПЛИТКОУ

Да му драснем ли знака, сър?

ФАЛСТАФ

Излишно е — толкоз е кекав, че сам ще драсне при първия знак.

ПЛИТКОУ

Ха-ха-ха! Бива си ви по шегите, сър, бива си ви! Поздравявам ви!... Франсис Хилъф!

ХИЛЪФ

Аз, сър!

ПЛИТКОУ

Какъв ти е занаятът, Хилъф?

ХИЛЪФ

Дамски шивач, сър.

ПЛИТКОУ

Да го сложим ли в списъка, сър?

ФАЛСТАФ

Да. Но ако беше мъжки шивач, вие щяхте да сте в неговия... Можеш ли да направиш толкоз пролуки във вражите укрепления, колкото правиш в женските фусти?

ХИЛЪФ

Ще се старая, сър! Толкоз, че повече не може да искате!

ФАЛСТАФ

Мъжки думи, дамски шивачо! Силно казано, храбрецо Хилъф! Ти ще се сражаваш като гневно гълъбче, като яростно мишле! Няма да страдате за него много дълбоко, мистър Плиткоу.

ХИЛЪФ

Защо не вземете Бенк?

ФАЛСТАФ

Защото не си мъжки шивач, та да го закърпиш тъй, че да може да се държи на краката си. И не мога да запиша като прост войник един,

който води със себе си пълчища^[45]. Задоволи се с това, геройо Хилъф!

ХИЛЪФ

Задоволявам се, сър.

ФАЛСТАФ

Много съм ти задължен, боецо Хилъф. Кой е следващият?

ПЛИТКОУ

Питър Бичи!

ФАЛСТАФ

Добро име. Да го видим това биче!

БИЧИ

Аз, сър!

ФАЛСТАФ

Бога ми, бива си го! Хайде, мистър Плиткоу, боднете го с перото да измучи!

БИЧИ

О, Господи Боже, милостиви капитане!...

ФАЛСТАФ

Как? Мучиш, преди да са те боднали?

БИЧИ

О, Боже мой, сър, аз съм болен човек!

ФАЛСТАФ

Каква ти е болестта?

БИЧИ

Проклетата простуда, сър. Кашлям, сър, откак бих черковната камбана в деня, когато коронясвах краля.

ФАЛСТАФ

Добре, ще ти разрешим да воюваш по халат. Скоро ще се отървеш от кашлицата и аз ще се погрижа твоите другари да бият камбаната за тебе... Това ли е всичко?

ПЛИТКОУ

Извиках двама повече, отколкото искахте. Трябват ви само четирима. Тъй че, моля ви да заповядате в къщи на обяд.

ФАЛСТАФ

Ще пийна с вас, но за обяд нямам време. Честна дума, радвам се, че се срещнахме, мистър Плиткоу!

ПЛИТКОУ

Спомняте ли си, сър Джон, оная нощ до зори във вятърната мелница в Сент Джордж'с Фийлд?

ФАЛСТАФ

Да не говорим за нея, мистър Плиткоу!

ПЛИТКОУ

Ама каква весела нощ беше! А жива ли е Джейн Легни?

ФАЛСТАФ

Жива е, мистър Плиткоу.

ПЛИТКОУ

Не можеше да ме издържа тя.

ФАЛСТАФ

Вярно, все казваше: „Не мога да го понасям този мистър Плиткоу!“

ПЛИТКОУ

Кълна се в службата Господня, умеех аз да я разпалвам. Беше добро парче тогава. Как се държи сега?

ФАЛСТАФ

Стара е вече, стара, мистър Плиткоу!

ПЛИТКОУ

Ами как няма да е стара! Стара ще е, то се знае, като беше родила вече Робин Легни от стария Легни, преди да постъпя в „Свети Климент“!

МЪЛЧ

Значи преди петдесет и пет години.

ПЛИТКОУ

Ех, братовчеде, да беше видял ти онова, дето ние с негова милост сме видели! А, сър Джон, право ли говоря?

ФАЛСТАФ

Слушали сме ние неведнъж полунощните камбани, мистър Плиткоу!

ПЛИТКОУ

Слушали сме ги, слушали, честна дума, сър Джон! Слушали не, ами отгатък! Паролата ни беше тогава „До дъно, момчета!“ Да вървим на обяд, да вървим! Исусе Христе, какви дни бяха! Да вървим!

Излиза заедно с Фалстаф и Мълч.

БИЧИ

Уважаеми мистър капрал Бардолф, ето ви четири Хенрита и десет шилинга във френски корони, за да ми помогнете. Предпочитам да ме обесят, но да не вървя на война. И ако ме питате, не ме е толкова грижа за мене си, ами ако искате да знаете, не ми се ще да отивам, а ми се иска да си стоя при момите, а иначе, ако ме питате, не ми е толкоз за мене.

БАРДОЛФ

Добре, застани встрани!

МУХЪЛ

Помогнете и на мене, мистър капитан Капрал, заради старата ми майка. Ако замина, няма да има кой да се грижи за нея, а пък е стара и не може да се оправя без чужда помощ. Ще ви дам четирсе шилинга, сър.

БАРДОЛФ

Добре, застани встрани!

ХИЛЪФ

Аз пък пет пари не давам! Веднъж се мре! Всички дължим Господу по една умирачка. Никога няма да се покажа пъзливец. Ако остана жив, добре; ако не, пак добре. Всички сме длъжни да служим на краля си и да става каквото ще! Който умре тази година, е гарантиран за другата!

БАРДОЛФ

Добре го рече! Харесваш ми!

ХИЛЪФ

Ей Богу, не съм пъзливец!

Влизат отново Фалстаф, Плиткоу и Мълч.

ФАЛСТАФ

Е, кого от тях да взема, сър?

ПЛИТКОУ

Четирима, които си поискате.

БАРДОЛФ

Една дума, сър! (*Настрани, към Фалстаф.*) Получих три фунта, за да освободим Мухъл и Бичи.

ФАЛСТАФ

Добре, дръпни се!

ПЛИТКОУ

Е, сър Джон, кои ще вземете?

ФАЛСТАФ

Изберете ги вие вместо мен!

ПЛИТКОУ

Добре. Тогава Мухъл, Бичи, Хилъф и Сенкоу.

ФАЛСТАФ

Мухъл и Бичи. Ти, Мухъл, си стой в къщи, докато станеш негоден за служба! А пък ти, Бичи, расти, докато станеш годен за нея! Не ви искам двамата.

ПЛИТКОУ

Сър Джон, сър Джон, какво правите? Тези двама са най-годните от всички, а аз бих искал да ви услужа с отбрани войници!

ФАЛСТАФ

Нима ще ме учите, мистър Плиткоу, как се набират войници? Какво значение имат мускулната сила, телосложението, ръстът, осанката на един мъж? Духът му е важен за мене, мистър Плиткоу! Ето го тази Бенка! Виждате го какъв е дрипльо. Но той ще стреля и зарежда бързо като медникарско чукче и ще търчи насам-натам като чирак в пивоварна! Или тази безплътна Сенка! Такива ми трябват на мене! Той изобщо не представлява цел за врага. Противниковият стрелец може да го улучи толкоз, колкото ще улучи острие на бръснач. А този Хилъф, дамски шивач, как ще търчи той при сигнала за оттегляне! На мене ми трябват мърши — с тях работа се върши! Бардолф, дай един мускет на Бенк!

БАРДОЛФ

Дръж, Бенк!... Мирно!... Ходом марш!... Така, така!

ФАЛСТАФ

Хайде! Направи хватките!... Тъй!... Много добре!... Браво!... Много добре!... Превъзходно! О, да имах повечко такива дребни, хилави, стари, сбръчкани и плешиви майстори на стрелбата! Чудесно, Бенко! Много добре, честна дума! Рядък израстък си ти! На ти шест пенса за награда!

ПЛИТКОУ

Не е добър в хватките, не ги изпълнява правилно. Спомням си, на Майлендските ливади, когато бях в „Свети Климент“ — тогава играх шута Дагонет в кралартуровските надстрелвания^[46] — имаше там един — педя-човек, ама чевръст! Какви чудеса правеше само с мускета, как го въртеше насам-натам, как стреляше, зареждаше, напред, назад, и сам си викаше: „Ра-та-та-там! Пиф-паф! Скок-отскок! Ето ме тук! Ето ме там!“ Втори такъв няма да видя!

ФАЛСТАФ

Тези приятели ще ми свършат добра работа, мистър Плиткоу. Бог да е с вас, мистър Мълч! Вашето име не обича многото думи. Сбогом и на двама ви, благородни господа! Благодаря ви. Тази нощ ме чакат над десет мили път. Бардолф, раздай дрехи на новобранците!

ПЛИТКОУ

Да ви благослови Бог, сър Джон! И да помогне на делата ви! Да ни даде небето мирни времена! На връщане елате ми на гости, да възобновим старото приятелство! Може да се случи и аз да дойда с вас в двора.

ФАЛСТАФ

Бог ми е свидетел, от сърце го желая!

ПЛИТКОУ

Хайде, хайде! Казах го само така. Да ви пази Бог!

ФАЛСТАФ

Прощавайте, любезни господа!

Плиткоу и Мълч излизат.

Хайде, Бардолф! Води хората!

Излизат всички освен Фалстаф.

На връщане ще ги подстрижа тези двама съдии. Виждам му ясно дъното на този Плиткоу. Господи, колко сме склонни ние, старите хора, към лъжата! Този постал съдия ми зае цялото време с празни брътвежи за буйната си младост и за подвизите си из бардаците на Търнбулстрийт и на всяка трета дума изплащаше по една лъжа на слушателя си, по-точен от данъкоплатец на султана. Спомням си го в „Свети Климент“ — приличаше на човечетата, които изрязваме след ядене от кората на сиренето. Гол беше съвсем като раздвоена репичка, на която с нож сме изрязали муцунка. И така мършав, че само човек с остро зрение можеше да го види. Истинско въплъщение на глада, ей Богу, но похотлив като маймуна и курвите му викаха Мандрагората. Винаги се мотаеше нейде в обоза на модата и пееше на своите доста шибани... с камшик по площадите приятелки^[47] разни песнички, подслушани от коларите, като им се кълнеше, че били романси и серенади, които сам бил съчинил. И сега този шутовски дървен меч е станал благородник и така фамилиарно говори за Джон Гонт, сякаш е бил побратим с него, а аз съм готов да се закълна, че го е виждал само веднъж, и то беше на един турнир по фехтовка, когато Джон Гонт му пукна кратуната, задето се беше присламчил към хората на лорд-маршала. Аз бях там и казах на Джон Гонт, че не е прав да го бие, защото такъв мършав тип има право да бъде в мършалската свита. Той наистина беше толкоз тънък, че би могъл да влезе с дрехите си в кожа на змиорка, а пък в калъф за обой би се чувствал просторно като в дворец. А сега този господин има земя и стада. Добре, добре! Ако се върна, ще се сприятеля с него и човек да не съм, ако не го пипна за кесията с двата му философски камъка^[48]! Щом младото кленче е лакомство за старата щука, не виждам защо да не искам и аз, по природния закон, да се стрелна към съдията Плиткоу! Само времето да му дойде и готово!

Излиза.

[43] *Котсуълд* — градче в графство Глостър — център на игри и състезания по Шекспирово време. ↑

[44] *Джон Гонт* — дук Ланкастър. Баща на Хенри IV. Действащо лице в „Ричард II“. ↑

[45] „... води със себе си пълчища“ — от въшки. ↑

[46] „... кралартуровските надстрелвания“ — така се наричали състезанията по стрелба с лък в ливадите Майлендгрийн край Лондон. Участниците в тях взимали имената на рицарите от кръглата маса. Сър Дагонет бил шутът на крал Артур. ↑

[47] „... многошибани... приятелки...“ — проститутките от онова време са били наказвани с публичен бой с камшици. ↑

[48] „... кесията... с двата му философски камъка“ — двусмислица, основана на това, че философският камък превръща простите метали в злато и на вулгарната шега около „кесията с двата камъка“. ↑

ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Гора в Йоркшир.

Влизат Йоркският архиепископ, Моубри, Хейстингз и Войници на духовниците.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Тук спираме. Коя е таз гора?

ХЕЙСТИНГЗ

Наричана е Галският шумак.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Пратете незабавно съгледвачи,
да разузнаят броя на врага!

ХЕЙСТИНГЗ

Те вече са изпратени.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Добре!

Побратими в голямото ни дело,
мой дълг е да ви кажа, че получих
най-нова вест от граф Нортъмбърланд,
чиито хладни сънища и мисъл
са следните: желаел тук да дойде
с войска, която щяла да приляга
на неговия ранг, а пък такава
не можел във момента да сбере
и затова сега се е оттеглил
в Шотландия, за да набира сили
и моли Бога дръзкият ви опит
да надживее трудността и риска
на срещата с могъщия противник.

МОУБРИ

От туй писмо надеждата ни в него
задира дъното и се разбива
на късчета!

Влиза Вестител.

ХЕЙСТИНГЗ

Какви са новините?

ВЕСТИТЕЛЯТ

На миля от гората, откъм запад
врагът настъпва във отличен строй.
Пространството, което той покрива,
говори, че по численост възлиза
на близо трийсет хиляди.

МОУБРИ

И толкоз
отдавна предполагаме, че има.
Предлагам да излезем на полето
и му дадем сражение!

АРХИЕПИСКОПЪТ

Кой иде
във бляскави доспехи на началник?

Влиза Уестморланд.

МОУБРИ

Граф Уестморланд, доколкото го виждам.

УЕСТМОРЛАНД

Привет и пожелание за здраве
от нашия велик главнокомандващ
принц Джон, дук Ланкастър.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Граф Уестморланд,
свободно и без страх ни изкажете
целта на свойто идване!

УЕСТМОРЛАНД

Тогава

към ваша милост ще отправям главно
словата си. Ако метежът беше
във своя образ на река от паплач,
предвождана от млади главорези,
увлякла просяци и дечурлига
с привидната си сила; ако бунтът —
проклет да е! — се беше изразил
във своя истински и неподправен
природен вид, то вий, почтени отче,
и тези знатни лордове със вас,
не бихте украсили, убеден съм,
ужасната му грозота със своите
блестящи гербове. Как вие, графе —
чиято титла на архиепископ
крепи се върху гражданския мир,
чиято тъй внушителна брада
тоз мир с десница кротка посребрил е,
чиято ученост е придобита
във школата на този същи мир,
чието бяло расо изразява
невинността във образа на гълъб,
чист символ на мира — как вий решихте
да преведете своя собствен образ
от мирния език, тъй мил и сладък,
на грапавия говор на войната,
превръщайки мастилото си в кръв,
перата в пики, книгите в гробове,
а Божията реч в тръба за бой?

АРХИЕПИСКОПЪТ

Вий питате защо съм го направил?
Ще ви отвърна. Всички ний сме болни:
тресем се от угаждане и ситост
във смъртоносна треска, за която
е нужно кръвопускане. От нея
издъхна Ричард, прежният ни крал.
Но аз, почтени графе Уестморланд,
не ида тука в роля на хирург
и не като противник на мира
ме виждате сред тез военни люде —
аз временно приех тоз грозен облик,
за да принудя с него към диета
отеклите от ситост умове
и да разтворя кръвните съсирки,
които почват да запушват вече
държавните ни вени. Но накратко:
поставих на теглилка безпристрастна
възможните щети от таз война
срещу обидите, от нас търпени,
и нейната присъда ми показва
неправдите по-тежки от вредите.
В коя посока времето тече,
ний чувстваме; от мирния ни залив
застави ни към нея да се втурнем
потокът лих на сгодната случайност
и имаме изготвен списък жалби,
които ще покажем, щом дотрябва;
защото колчем искахме да стигнем
до краля си след някоя неправда,
запречваха ни достъпа до трона
виновните за нея. И така
уроците от недалечно време,
записани във тази пръст със още
личаща кръв, и примерите нови,
които всеки миг ни дава днес,
принудиха ни да нахлузим тези

неподобаващи за нас доспехи
не с цел да режем ствола на мира
или да кастрим неговите клони,
а мир по друг да изградим, във който
едно да са название и същност.

УЕСТМОРЛАНД

А как ви е нанесъл ущърб кралят,
кога е бил към жалбите ви глух,
кой знатен е подсторил да ви пречи,
та трябваше с печата си духовен
да осветите кървавата книга
на бунта срещу Божия наместник?

АРХИЕПИСКОПЪТ

Престолът ни, тоз роден брат за всички,
е в дълг към мен за родния ми брат!

УЕСТМОРЛАНД

Не е той в дълг към никого за него,
а даже и да е, не вам се пада
да предявявате на краля сметки!

МОУБРИ

Защо не нему и защо не нам,
които помним вчерашните рани
и чувстваме как времето потиска
и днеска със несправедна ръка
честта и ранга ни?

УЕСТМОРЛАНД

О, драги Моубри,
вникнете в неизбежните закони
на времето и, вярвайте, тогава
наистина ще видите, че то
нанася ви обидите, не кралят.
Но колкото до вас, ни крал, ни време

не виждам аз да са ви дали нявга
и педя почва, за да изградите
на нея свойте жалби. Та нима
не бяхте вий възстановен във всички
владения на Норфъкския дук,
покойния ви татко, тъй дълбоко
от всички ни и помнен, и почитан?

МОУБРИ

Кога баща ми е погубил своята
сияйна чест, та тя да трябва после
да бъде възкресявана във мен?
Обичаше го Ричард и, заставен
от висши интереси, го прокуди;
а пък когато Болинбрук и той^[49]
със копия, насочени напред,
със спуснати забрала и с очи,
пламтящи зад железните решетки,
стояха на арената и вече
над тях звучеше тръбният сигнал,
какво, какво тогаз би отклонило
баща ми от гърдта на Болинбрук?
Когато кралят хвърли своя жезъл,
животът му привързан бе към него,
живота си той хвърли и живота
на всички тез, които Болинбрук
след туй погуби с брадва или меч!

УЕСТМОРЛАНД

Лорд Моубри, вий говорите неща,
които не познавате. Граф Херфорд
тогаз се считаше за най-добрия
английски рицар и не е известно
кому се би усмихнала Фортуна;
пък и да беше победил баща ви,
успеха си той трудно би изнесъл
от Ковънтри, защото против него

настръхнала бе цялата страна,
а с обич и молитви към небето
обсипваше тя Херфорда, когато
боготвореше повече дори
от краля си... Но аз се отклоних.
От царствения наш главнокомандващ
изпратен съм да чуя от какво
сте недоволни вий и да ви кажа,
че той ще ви изслуша и във случай,
че вий сте прави, ще изправи всичко
и ще премахне всякоя причина
за неприязън между вас и трона.

МОУБРИ

Но ние трябваше да му изтръгнем
това съгласие! Във него има
не обич, а държавническа хитрост!

УЕСТМОРЛАНД

Премного самомнителен сте, Моубри.
Туй кралско предложение е израз
на милост, не на страх. Защото ето,
оттук се вижда нашата войска,
достатъчно уверена в мощта си,
за да допуска мисълта за страх.
Ний имаме по-знатни имена,
по-опитни бойци, по-крепки брони,
по-висша цел и разумът подсказва,
че по-добре ще бъдем и по дух...
Така че за изтръгване изобщо
да не говорим!

МОУБРИ

Мене ако питат,
излишно е да се приказва с вас!

УЕСТМОРЛАНД

Защото ви е срам от свойто дело!
Чупливото не бива да се пипа!

ХЕЙСТИНГЗ

Дали принц Джон получил е от краля
широки пълномощия да действа
и преговаря вместо него с нас?

УЕСТМОРЛАНД

В „главнокомандващ“ включва се и туй.
Тоз празен ваш въпрос ме удивлява.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Тогаз вземете, графе Уестморланд,
тоз свитък, в който се съдържат всички
оплаквания наши. Ако бъдат
приети те, от първо до последно,
и всички членове — далечни, близки —
на нашия съюз получат твърди
гаранции, че няма да пострадат
и че решеното ще бъде бързо
приведено във действие, то ние
в послушното си русло ще се върнем
и ще сплетем отново своите мишци
в могъщата десница на мира.

УЕСТМОРЛАНД

Ще връча тез условия на принца.
Предлагам да се срещнем, господа,
пред двете ни войски и там, на място,
да разрешим — дай Боже! — спора мирно
или веднага да го предоставим
на мечовете съдници!

АРХИЕПИСКОПЪТ

Съгласни!

МОУБРИ

Сърцето ми нашепва, че не дълго
ще траят точките на този мир.

ХЕЙСТИНГЗ

Не бойте се, подпише ли го принцът
при нашите условия, които
ще бъдат всеобхватни и подробни,
мирът ще се държи като скала!

МОУБРИ

На нас обаче ще се гледа тъй,
че всеки дребен и изчоплен случай,
да, всеки смешен и невинен повод
ще носи за монарха ни дъха
на днешните ни действия и даже
да бъдем верни нему, както верни
били са мъчениците към кръста,
ще ни пресява той в тъй силен вятър,
че нашето зърно ще отлети
със плявата и няма да се прави
различие между добро и зло.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Не, не, лорд Моубри, кралят — зная туй —
е уморен от тез дребнави разпри
и вече е разбрал, че щом премахне
един съмнителен, поражда двама
и затова ще иска да изтрие
от своето сметководство всеки спомен,
способен да извика за живот
отминалите дрязги. Знае той,
че няма начин да плеви страната
при всяко подозрение, защото
вразите му така са сплели корен

със преданите му, че щом отскубне
противника, каквото и да прави,
със него ще изтръгне и приятел.
Като жена, ядосала мъжа си,
страната ни, когато той готов е
да я зашлеви, срещу него вдига
детето си и със това възпира
ръката му, замахнала за удар.

ХЕЙСТИНГЗ

Освен това той вече изпочупи
последните си пръчки по гърба
на толкоз провинили се към него,
че, вече без оръдия останал,
напомня лъв без нокти, който може
да плаши с рев, но не и да разкъсва.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Така е, лорд-маршале, и затуй
бъдете сигурен, че ако ние
добре обмислим своята спогодба,
мирът като строшен и сраснал крайник
по-здрав ще е, отколкото е бил.

МОУБРИ

Дано сте прав! Граф Уестморланд се връща.

Влиза отново Уестморланд.

УЕСТМОРЛАНД

Принц Джон е близо тук. Благоволете
да се явите между двата строя
за срещата със него!

Влиза — в друга част на сцената — Принц Джон Ланкастър със своята Войска.

МОУБРИ (*Към Архиепископа*)

Ваша Светлост,
водете ни със Божието име!

АРХИЕПИСКОПЪТ

Приветствувайте принца си, милорд!
Ний идваме.

Излизат.

[49] „... а пък когато Болинбрук и той...“ — събитията, за които става дума, са представени в „Ричард II“. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Пак там^[50].

Същите.

ПРИНЦ ДЖОН

Щастлива среща, братовчеде Моубри!
Привет на Йоркския архиепископ!
Здравейте лорде Хейстингз и вий всички
Почтени Йорк, далече по-добре
прилягаше ви образът, когато,
събрано от църковните камбани,
смиреното ви паство се тълпеше
от вас да чуе Божието слово,
отколкото сега, когато, в броня,
разпалвате със барабанен бой
метежна гмеж, сменили реч със меч,
живот със смърт. Когато някой, влязъл
в сърцето на владетеля и зрял
под слънцето на неговата милост,
възползва се от кралската закрила
за лоша цел, какъв потоп злини
той може да излее под крилото
на своя покровител! Туй важи
за вас, архиепископе! Кой тука
не знае как дълбоко сте начетен
в светите книги? Имахме ви ние
за глас Господен, за тълковник жив
на Божието слово, за посредник
между светата благост на Небето
и земните ни мисли. И сега
кой няма да помисли тук, че вие
употребили сте за зло, уви,
и своя сан, и Божията милост

като двуличен фаворит, безчинстващ
във името на краля си? Нечестно
против баща ми, тук наместник Божи,
опълчихте вий в Божието име
тез поданици негови и с туй
смутихте и мира на небесата,
и неговия собствен!

АРХИЕПИСКОПЪТ

Драги принце,
аз тук съм не защото имам нещо
против мира на вашия баща,
а — както чу граф Уестморланд — защото
безредието — туй разбира всеки —
принуди ни да се сплотим в такава
срещуприродна форма на борба,
за да опазим себе си. От туй, че
престолът със презрение отблъсна
молбите ни, които в точен списък
ви бяха пратени, се породиха
чудовищната хидра на войната
и лесно той могъл би да приспи
главите й, изригващи заплахи,
приемайки законните и скромни
условия, представени от нас,
така че укротената ни вяроност
да легне във нозете на Властта.

МОУБРИ

В противен случай ние ще се бием
до сетен дъх!

ХЕЙСТИНГЗ

И ако бъдем бити,
съюзници борбата ще подема
и тях съюзници ще заменят,
ако и те пропаднат; и така

баща на син враждата ще предава
и ще расте неспирната разправа,
дордето Англия не спре да ражда
все нови поколения!

ПРИНЦ ДЖОН

Вий, Хейстингз,
сте твърде плитък, прекомерно плитък,
за да измервате дълбочините
на бъдното!

УЕСТМОРЛАНД

Аз моля Ваша Светлост
направо да ми каже как приема
условията им!

ПРИНЦ ДЖОН

Като направо
приемам ги от първо до последно;
и се кълна в честта на своя род,
че царствената мисъл на баща ми
била е зле разбрана и че някой
от приближените му извратил е
с премного волност неговата воля.
Допуснатите пропуски, милорд,
ще бъдат незабавно отстранени.
Кълна се във душата си, ще бъдат!
Ако това ви стига, разпуснете
бойците си да си вървят към къщи,
тъй както ние с нашите ще сторим,
и тука пред строените войски
да вдигнем чаши и да се прегърнем,
та хиляди очи да отнесат,
по своите домове тоз ценен символ
на туй, че пак сме в дружба и любов!

АРХИЕПИСКОПЪТ

Приемам честната ви дума, принце,
в залог, че обещаното ще стане!

ПРИНЦ ДЖОН

Аз дал съм я и няма да я стъпча
и затова, наздраве, Ваша Светлост!

Пие.

ХЕЙСТИНГЗ

Бойците да узнаят за мира!
Платете им и нека си вървят!
Побързайте — таз вест ще ги зарадва!

Един Офицер излиза.

АРХИЕПИСКОПЪТ

За ваше здраве, графе Уестморланд!

Пие.

УЕСТМОРЛАНД

За вашето! Да знаехте какви
усилия ми струва този мир,
до дъно бихте пили! Но нататък
ще ви докажа своята любов!

АРХИЕПИСКОПЪТ

О, вярвам ви!

УЕСТМОРЛАНД

От все сърце се радвам
За ваше здраве, братовчеде Моубри!

МОУБРИ

Навреме пожелавайте ми здраве —
във този миг усещам странна тежест.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Когато весел си, очаквай зло.
Тъгата е предвестница на радост.

УЕСТМОРЛАНД

Така че, Моубри, бъдете весел:
тоз миг на скръб добро ви е донесъл!

АРХИЕПИСКОПЪТ

Повярвайте ми, радостен съм аз!

МОУБРИ

Не сме добре, по вашему, тогаз!

Викове.

ПРИНЦ ДЖОН

Узнали са вестта. Как викат само!

МОУБРИ

Да беше след победа този вик!

АРХИЕПИСКОПЪТ

Мирът е, Моубри, също вид победа,
защото в него и двете страни
надвити са, без някоя да губи.

ПРИНЦ ДЖОН

Вървете, Уестморланд, и разпуснете
и нашата войска по домовете!

Уестморланд излиза.

И нека преди туй, любезни графе,
войските минат в марш край нас, така че

да видим ний и вий с кого сме щели
да мерим сили днес!

АРХИЕПИСКОПЪТ

Кажете, Хейстингз,
да минат тук, преди да се разпуснат!

Хейстингз излиза.

ПРИНЦ ДЖОН

Надявам се, таз вечер сте ни гости?

Влиза отново Уестморланд.

Защо стои войската ни, милорд?

УЕСТМОЛАНД

Началниците й не щат да мръднат,
додето лично вий не отмените
заповедта си да стоят на място.

ПРИНЦ ДЖОН

Те знаят своя дълг.

Влиза отново Хейстингз.

ХЕЙСТИНГЗ

Войската се е пръснала, милорд;
подобно на отвързани бичета
се носят всички, где очи им видят;
като разпуснат клас, със смях и вик
те припкат кой към къщи, кой към кръчма!

УЕСТМОЛАНД

Отлична вест, лорд Хейстингз, след която
задържам те, предателю! Вас също,
архиепископе, и вас, лорд Моубри,

задържам с обвинение в измяна!

МОУБРИ

Нима е честна вашата постъпка?

УЕСТМОРЛАНД

А вашият метеж нима бе честен?

АРХИЕПИСКОПЪТ

Ще стъпчете ли вярата си, принце?

ПРИНЦ ДЖОН

Предателю, не съм я стъпкал с нищо.

Аз само обещах да ви изправя
неправдите, изтъквани от вас,
и туй ще сторя с християнска грижа,
но колкото до личната ви участ,
метежници, очаквайте награда,
каквато за метежите се пада!

Бе лудост да набирате войска
и глупост — да я пускате така...
Бог, вместо нас, надви ги. Дайте знак
да гонят разпилелия се враг!

А тази тук изменническа клика
пазете да е върна на дръвника!

Излизат.

[50] *Пак там* — тук, както и между IV и V сцена — изглежда не е имало разделяне между двете сцени, тъй като действащите лица остават по местата си и действието продължава без прекъсване. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

Пак там.

Шум на битка. Схватки.

Влизат — от разни страни — Фалстаф и Колвил.

ФАЛСТАФ

Как се казвате, сър? Какво е званието ви и откъде сте?

КОЛВИЛ

Аз съм рицар, сър, и се казвам Колвил от Долината!

ФАЛСТАФ

Значи тъй, името ви е Колвил, званието — „рицар“ и живеете в Долината. Сега званието ви ще бъде „предател“, но името ви ще си остане същото и ще поживеете в килия, доста дълбочка, тъй че пак ще можете да се наричате „Колвил от Долината“.

КОЛВИЛ

Не сте ли вие сър Джон Фалстаф?

ФАЛСТАФ

Не по-лош мъж от него, който и да съм! Предавате ли се, сър, или ще трябва да се изпотя заради вас? В такъв случай всяка моя капка пот ще стане сълза на ваш близък, който оплаква смъртта ви! Затова треперете и молете за пощада!

КОЛВИЛ

Мисля, че сте сър Джон Фалстаф и при тази мисъл се предавам.

ФАЛСТАФ

Този мой корем разгласява името ми по-гръмко от хиляди езици. Ако беше с малко по-обикновени размери, нямаше да има по-пъргав

мъж от мене в цяла Европа! Тоя търбух, тоя търбух ме съсипва!... Ха, главнокомандващият!

Влизат Принц Джон Ланкастър, Уестморланд, Блънт и други.

Сигнал за отбой.

ПРИНЦ ДЖОН

Горещото премина. Уестморланд,
прекъсвайте гонитбата! Отбой!

Уестморланд излиза.

Вий, Фалстаф, къде бяхте досега?
Пристигате, когато всичко свърши.
Ще счупите с тез хитрости гръбнака
на някоя бесилка, честна дума!

ФАЛСТАФ

Би ме натъжило, милорд, ако не бяхте ме посрещнали така, защото винаги съм знаел, че доблестта бива награждавана с укор и обида. Приличам ли ви на лястовица, на стрела, на куршум? Мога ли при мойта възраст и телосложение да имам бързината на мисълта? Препусках насам с най-голямата скорост, възможна за мене. Извадих от строя над сто и осемдесет пощенски коня и, още мръсен от пот и прах, но чист в своята храброст, тутакси взех в плен сър Джон Колвил от Долината. Той е яростен воин и безстрашен противник, но какво от това? Щом ме зърна, той се предаде, за да мога да кажа като оня гърбонос римски приятел: „Дойдох, видях, победих!“^[51]

ПРИНЦ ДЖОН

Било е повече негова любезност, отколкото ваша заслуга.

ФАЛСТАФ

Това не знам! Ето го тук и аз ви го предавам. И умолявам Ваша Светлост да упоменете подвига ми сред другите деяния на деня или, честна дума, ще накарам да напишат за него нарочна балада с рисунка над заглавието, представяща как Колвил целува ногата ми. Принудите ли ме да го сторя, ако всички вие не заприличате редом с мене на

фалшиви монети до чисто злато и ако в небосвода на славата моят блясък не надвие вашия тъй, както пълната луна надсиява небесните искрици, които изглеждат пред нея като главички на топлийки, не вярвайте от днес нататък на благородническата ми дума! Така че отдайте ми, което ми се пада, и издигнете високо заслугата ми!

ПРИНЦ ДЖОН

Малко е тежка за издигане.

ФАЛСТАФ

Тогава направете я да изпъкне пред всички!

ПРИНЦ ДЖОН

Доста е изпъкнала и така.

ФАЛСТАФ

Сторете с нея нещо, което да ми е от полза, пък наричайте го както щете, милорд!

ПРИНЦ ДЖОН

Та ти се казваш Колвил?

КОЛВИЛ

Да, милорд!

ПРИНЦ ДЖОН

Ти, драги Колвил, си прочут предател.

ФАЛСТАФ

И прочут верноподаник го плени!

КОЛВИЛ

Не повече от тези, Ваша Светлост, които ме доведоха дотук.

Да бях ги водил аз, а не те — мен, тъй евтино не бихте ги добили!

ФАЛСТАФ

Не знам за колко са се продал и те, но ти, като добър човек, ми се отдаде даром и аз ти благодаря за щедростта.

Влиза отново Уестморланд.

ПРИНЦ ДЖОН

Приключи ли преследването, графе?

УЕСТМОРЛАНД

Тръбихме сбор. Изтребването свърши.

ПРИНЦ ДЖОН

Тоз Колвил и подобните на него
да се откарат в Йорк и там да бъдат
посечени без бавене! Вий, Блънт,
водете ги под сигурен надзор!

Блънт и други извеждат Колвил.

Поемаме към двора, господа!
Баща ми, кралят, заболял е тежко
и хубаво е радостната вест
до трона му да стигне час по-скоро.
Избързайте със нея, братовчеде,
а ние ще вървим с умерен ход.

ФАЛСТАФ

Милорд, ще ви помоля да се върна
през Глостършир. И още, много моля,
описвайки пред трона боевете,
за мене със добро се изкажете!

ПРИНЦ ДЖОН

Вървете, Фалстаф! Както съм настроен,
ще ви представя по-добре пред него,
отколкото заслужил сте!

Излиза, следван от всички освен Фалстаф.

ФАЛСТАФ

Вместо да си добре настроен, да беше по-добре устроен, та да разбираше от хумор! Бога ми, това студенокръвно хлапе не ме обича! Не можеш да го разсмееш. И нищо чудно: не пие. От тези мухльовци ни един не издържа на проверката, защото леките напитки и рибните ястия така им охлаждаат кръвта, че ги хваща моминска анемия и когато се оженят, правят само момичета. Обикновено са глупави и страхливи, каквито щяха да бъдат и някои измежду нас, ако ги нямаше разпалващите напитки. Доброкачественият херес има двойко действие: първо, като се изкачи до мозъка, разгонва там всички гъсти, лепкави и тежки изпарения, които го обвиват, и го прави възприемчив, бърз, плодовит, пълен с леки, пъргави и ярки образи, които, предадени на езика, представляват това, което наричаме остроумие. Второто действие на славния сух херес е туй, че той сгрява кръвта, която, хладна и ленива преди това, е оставяла блед черния дроб, което е главен признак за плахост и малодушие. Хересът стопля кръвта и я тласка от вътрешностите към крайниците. Той запалва лицето, което като сигнален огън призовава на оръжие малката държава „човек“. И ето че населението ѝ от жизнени сили и духове се стича около своя главнокомандващ, сърцето, което, надуло се и добило смелост от тяхното обкръжение, става способно за невероятни подвизи, и всичко това е от хереса. Тъй че бойното майсторство е нищо без хереса, защото той дава на него възможност да се прояви; а познанията в тази област са само злато, пазено от зъл дух, докато Хересът не ги изрови и пусне в обращение. Затова принц Хари е храбър, защото студената кръв, която природно е наследил от баща си, той, като суха, неплодна и гола почва, е обогатил и напоил посредством щедри и редовни вливания на все нови и нови количества живителен херес. От това е станал той буен и храбър! Ако имах хиляда синове, първото правило, което щях да им втъпя, би било да се отрекат под клетва от леките напитки и да се отдадат единствено на хереса!

Влиза Бардолф.

Какво има, Бардолф?

БАРДОЛФ

Войската бе разпусната и се пръсна по домовете.

ФАЛСТАФ

Много ѝ здраве! Аз ще мина през Глостършир, да посетя благородния мистър Робърт Плиткоу. Вече съм му размекнал въска между палеца и показалеца си и сега ще го натисна с печата си. Да вървим!

Излизат.

[51] „Дойдох, видях, победих“ — думи на Юлий Цезар. ↑

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Кралският дворец в Уестминстър.

Влизат Кралят, Глостър, Кларенс, Уорик и други.

КРАЛЯТ

Да, лордове, ако даде ни Бог
победа в спора, който лее кръв
пред прага ни, ний нашите младежи
ще поведем към по-високи битки
и мечове ще вадим вече само
от кръста осветени. Всичко в ред е:
войската — сбрана, флотът — също стегнат,
заместниците ни — снабдени с власт,
и всичко тъй е, както го желаем,
освен това, че ни е нужно здраве
и че преди да тръгнем, се налага
да усмирим васалите, които
оръжие са взели против нас.

УОРИК

Ще имате вий скоро, господарю,
и здраве, и победа!

КРАЛЯТ

Сине Хъмфри,
къде е брат ти, Уелският ни принц?

ГЛОСТЪР

На лов във Уиндзор струва ми се, татко.

КРАЛЯТ

А със кого?

ГЛОСТЪР

Не зная, господарю.

КРАЛЯТ

Не е ли с него брат му, Томас Кларенс?

ГЛОСТЪР

Не, Кларенс, господарю, е до вас.

КЛАРЕНС

Какво желаете, любезни татко?

КРАЛЯТ

Доброто ти и само него, Томас.
Защо не си с наследния ни принц?
Той търси те, а ти го пренебрегваш!
В сърцето му сред всички свои братя
ти, Томас, имаш най-доброто място.
Скъпи го и ще можеш след смъртта ми
да служиш за посредник между тях
и кралското величие. Така че
не го избягвай и не си отнемай
предимствата на бъдната му милост
с нехаен хлад към днешната му воля,
защото той е нежен и добър,
когато са внимателни към него,
сълза за милост има и ръка,
готова да помогне; но когато
го разгневят, по-твърд е и от кремък,
от зимата по-пълен е с прищевки,
по-режещ е от ледните ѝ вихри,
преди зора да пукне. Затова
пригаждай се към неговия нрав:
упреквай го за грешките му меко,
когато е игрив и добродушен,
но мрачен ли е, давай му да буйства,
дорде гневът му, като кит на суша,

издъхне от вилнеене. Тъй действай,
мой синко Томас, и ще бъдеш после
крило за своите братя, златен обръч,
тъй стегнал кадуса им с братска кръв,
че колкото във него — неизбежно —
сплетни странични да цедят злъчта си,
да не пропусне той, па ако ще
да бъдат те по-подли от отрова,
по-гибелни от избух на барут!

КЛАРЕНС

Ще бъда с него ласкав и грижлив.

КРАЛЯТ

Защо сега не си във Уиндзор с него?

КЛАРЕНС

Той също не е там. Обядва в Лондон.

КРАЛЯТ

А може би узнал си със кого?

КЛАРЕНС

Със Пойнс и още други от кръга му.

КРАЛЯТ

Богата почва бързо буренясва
и той, ликът на младите ми дни,
е цял във плевели. Затуй с печал
аз гледам времето подир смъртта ми.
Сърцето ми кърви, когато в своето
въображение съзирам дните
на безначалие и общ разпад,
които ще настъпят, щом аз легна
при своите предци, понеже зная:
не стяга ли разгула му юзда,
съветват ли го само буйни чувства,

добие ли права за слободия,
ще литне той, на страсти воля дал,
към гибел зла и сигурен провал!

УОРИК

Превратно съдите за принца, сър.
Той само изучава тези свои
разпуснати приятели, тъй както
се учи чужд език. Тоз, който иска
да овладее непозната реч,
е длъжен да заучи и запомни
и грозните й думи, за да може
след туй да ги презира и избягва.
Така, като безсрамни думи, принцът,
щом времето съзрее, ще отхвърли
приятелите си, за да си служи
със спомена за тях като с мерило,
когато съди хората край трона,
и с туй ще извлече добро от злото.

КРАЛЯТ

Пчелата, свикнала да смуче мед
от мършата, не я напуска лесно!...
Кой иде там? Не е ли Уестморланд?

Влиза Уестморланд.

УЕСТМОРЛАНД

Сърдечно ви желая крепко здраве,
Ваше Величество, и светла радост,
прибавена към таз, която нося!
Принц Джон целува вашата ръка.
Бунтовниците Хейстингз, Моубри, Скруп
и всички други чакат строгостта
на кралския закон. Метежен меч
не бляска нийде, а навред шумят

маслинените клонки на мира.
Ваше Величество ще може тука,
когато има време и възможност,
да прочете подробности по всичко.

КРАЛЯТ

О, Уестморланд, ти птиче си, което,
щом свършва зимата, посреща първо
зората с песни!

Влиза Харкорт.

Още новини!

ХАРКОРТ

Да пази Бог престола от врази,
а появят ли се, да имат края
на тези, за които ще ви кажа!
Бунтовните Нортъмбърланд и Бардолф
с войска от англичани и шотландци
са влезли в бой със Йоркския шериф^[52]
и той ги е разбил на пух и прах!
Това писмо съдържа, господарю,
обстойно описание на боя.

КРАЛЯТ

Защо ми стана зле от толкоз радост?
Нима Фортуна никога не пръска
със две ръце, а винаги надписва
най-светлия си дар с най-черни букви?
Тя дава здрав стомах, но не и хляб
на бедните; или трапеза пищна,
но не и здрав стомах — на богаташа,
живеещ в изобилие без радост.
Би трябвало да ме възрадва тази
чудесна вест, а вие ми се свят
и ето, причерня пред очите!
О, Господи! Елате! Зле ми става!

ГЛОСТЪР

Ще мине, господарю!

КЛАРЕНС

Скъпи татко!

УЕСТМОРЛАНД

Недейте пада духом, господарю!

УОРИК

Спокойно, принцове! Ний всички знаем,
че тези пристъпи се случват често
със Негово Величество. Ще мине!
Не се тълпете! Дайте му да диша!

КЛАРЕНС

Не, не, той няма да изтрае дълго!
Неспирните му умствени тревоги
са изтънили тъй зида, ограждащ
душата му, че вече тя през него
надзърта и се готви да изскочи!

ГЛОСТЪР

Тревожат ме мълвите сред народа:
чудовища се раждали, жените
забременявали без мъжка помощ,
четирите годишни времена
са се объркали, като че ли,
додето два-три месеца са спели,
прескочил ги е тайно календарът.

КЛАРЕНС

И Темза вече три пъти без отлив
излиза от законния си бряг,
а старите — тез живи документи
за миналите дни — твърдят, че тъй

било е и преди да се помине
прадядо ни, великият крал Едуард^[53].

УОРИК

По-тихо, моля! Кралят се съвзема!

ГЛОСТЪР

Тоз удар непременно ще го свърши.

КРАЛЯТ

Вдигнете ме оттук и отнесете
във друга стая... По-полека, моля!

Бива отнесен в друга част на сцената.

[52] *Шериф* — върховен чиновник, натоварен с поддържане на реда, изпълнителната власт и т.н. ↑

[53] „... крал Едуард...“ — става дума за Едуард III — родоначалника на семействата Йорк и Ланкастър, които после ще враждуват помежду си; царувал от 1327 до 1377 г. ↑

ПЕТА СЦЕНА

Пак там.

Същите.

КРАЛЯТ

Да няма шум, приятели, освен
ако една ръка погали сънно
със нежни звуци морния ми дух!

УОРИК

Извикайте свирачите отгатък!

КРАЛЯТ

Короната ми поставете тук,
върху възглавката!

КЛАРЕНС

О, как е бледен
и колко са му хлътнали очите!

УОРИК

По-тихо!

Влиза Принц Хенри.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Да сте виждали дук Кларенс?

КЛАРЕНС

Аз тук съм, братко, потопен във сълзи.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Дъжд в стаята, без вѣнка да вали?
Баща ни как се чувства?

ГЛОСТЪР

Много зле.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Узнал ли е добрата новина?
Ако не е, кажете му я бързо!

ГЛОСТЪР

Влоши се той, когато я узна.

ПРИНЦ ХЕНРИ

От радост щом е, и без лек ще мине.

УОРИК

По-тихо, моля! Той заспива май!

ГЛОСТЪР

Да се отдръпнем във съседна стая!

УОРИК

Ще дойдете ли с нас, любезни принце?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Не, аз оставам тук да бдя над краля.

Всички, без него, излизат.

Защо ли до главата си е сложил
короната, когато, знаем, тя е
така тревожна дружка по легло?
О, лъскав страх, о, златно безпокойство,
което през тъй много дълги нощи
на бдениe, отворени оставяш
вратите на ума!... Ти спиш със нея,
но не така дълбоко и съвсем

не толкоз сладко, колкото тоз, който
нахлупил грубия калпак за сън,
прохърква цяла нощ!... О, кралска власт,
за тоз, когото твоят знак пристяга,
ти тежка броня си във жарък ден,
която пари, бранейки!... Лек пух
е кацнал върху неговата устна
съвсем бездвижен. Тоз въздушен гост,
ако горкият дишаше, би трепкал!
О, скъпи господарю, татко мой,
сънят ти е наистина дълбок —
до днеска той разлъчил е тъй много
краве на Англия от туй блестящо
кръжило до главата ти! Мой дълг
към тебе, татко, е реката сълзи,
която с обич и синовна нежност
над твоя гроб ще лея изобилно;
а твоят дълг към мен е таз корона,
която по закон и кръв се пада
на мен като на пряк наследник твой.

Поставя короната на главата си.

Ха, ето я! Да ми я пази Господ!
Цял свят мощта си да сбере в една
ръка на великан, не ще успее
да ми отнеме тоз наследствен символ
и както ти го даваш днес на мен,
синът ми ще го има някой ден!

Излиза.

КРАЛЯТ (*събужда се*)

Къде си, Уорик? Где сте, Глостър, Кларенс?

Влизат отново Глостър, Кларенс и Уорик.

КЛАРЕНС

Извикахте ли, скъпи господарю?

УОРИК

Какво ви стана, господарю? Как сте?

КРАЛЯТ

Защо ме изоставихте? Где бяхте?

КЛАРЕНС

Оставихме във стаята ви брат си.
Той каза, че ще бодърства до вас.

КРАЛЯТ

Принц Хенри ли? Къде е? Не го виждам!

УОРИК

Вратата е отворена. Навярно
излязъл е оттук.

ГЛОСТЪР

Не е минавал
през стаята, в която бяхме ний.

КРАЛЯТ

Короната ми! Кой я взе оттука?

УОРИК

Когато се оттеглихме, милорд,
тя беше на възглавката ви.

КРАЛЯТ

Принцът!
Той взел я е! Да дойде незабавно!
Нима е толкова нетърпелив,
че е помислил моя сън за смърт?
Вървете, Уорик! Вижте го къде е
и строго му кажете, че го викам!

Уорик излиза.

Със тази си постъпка той помага
на страшната ми болест да ме свърши.
На, вижте се какво сте, синове!
Природните ви чувства в миг се стапят,
щом златото ви стане главна цел.
Затуй бащите ви в безумна обич
са претоварвали съня си с мисли,
ума си — с грижи, костите си — с труд;
затуй са трупали проклето злато,
спечелено със мъки и със пот,
и давали са ви с безкрайни жертви
образование и бойна степен!
Като пчели ний сбираме нектар
от цвят на цвят и, пълни с мед и восък,
се връщаме към кошера, където
като че ли сме търтеи, децата
избиват ни в отплата за труда ни.
Да, с горък вкус отиват си бащите
от този свят!

Влиза отново Уорик.

Е, где е тоз, комуто,
се вижда тъй ленива мойта болест?

УОРИК

Милорд, намерих принца тук наблизко
с разплакано лице, в тъй чиста скръб,
че даже най-ужасният насилник,
пил цял живот невинна людска кръв,
съзре ли го, ще си измие ножа
с човечни сълзи. Иде ей сега.

КРАЛЯТ

Защо е взел короната тогава?

Влиза отново Принц Хенри.

Ха, ето го! Ела към мене, Хари!...

А вие оставете ни сами!

Всички освен Краля и Принц Хенри излизат.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Не мислех, че отново ще ви чуя.

КРАЛЯТ

Желанието ти е породило
таз мисъл в тебе. Застоях се, зная,
но толкоз ли за трона ми си жаден,
че искаш да се видиш преди срока
със знака на властта ми? Глупав момък,
величието търсиш ти, което
ще ти сломи врата! Изчакай малко!
Властта ми като облак е, поддържан
от тъй безсилен дух, че много скоро
ще легне на земята. Аз залязвам.
Открадна ти това, което щеше
законно да е твое подир час,
и с туй преди смъртта ми потвърди
това, което чакал съм от тебе.
Животът ти говореше ми ясно,
че ти не ме обичаш и сега
си искал да умра уверен в туй.
Умът ти е наточил сто кинжала
о камъка на твоето сърце,
за да понижеш с тях баща си само
на час от края му! Да не изтраеш
едничък час! Тогаз какво стоиш?
Върви, върви да ми копаеш гроба
и нареди камбаните да бият
за коронясване, а не за смърт!
И нека сълзите, които трябва
да ръсят моя гроб, са свято миро
над твоята глава! С праха смеси ме,

на червеите дай това, което
на теб живот е дало! Отстранявай
слугите ми, наредбите ми късай —
дошъл е ден за гавра със реда!
На трона е възлязъл Хари Пети!
Ликувай, суета! Загивай, слава!
Съветници разумни, марш от двора!
Събирайте се в славния Уестминстър,
маймуни от различните страни!
Чистете се, съседи, от сметта си!
Тежи ви някой ваш негодник, който
пиянства, кълчи се, крещи, ругае,
краде, убива и по нова мода
извършва всички стари грехове?
Не бойте се! Спасени сте от него!
Във Англия ще бъде той отрупан
за всяка мръсотия с чисто злато,
във Англия ще бъде той обсипан
със служби, почести, награди, власт,
защото Хари Пети ще е пуснал
развалата да тича без намордник
и тази бясна кучка ще разкъсва
невинните! О, бедно мое кралство,
не те спасиха кралските ми грижи
от смутове; какво ще стане с теб,
когато смутът бъде кралска грижа?
О, ти ще станеш дива пустош пак,
населена от вълци, както нявга!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Простете ми, мой скъпи господарю!
Ако не бяха сълзите — тез влажни
прегради за словата ни, — аз бих
предотвратил суровия ви упрек,
преди да сте изrekli вий скръбта си
и аз да съм я чул със толкоз мъка.
Вземете си короната и нека

направи да я носите за дълго
Тоз, който носи своята навеки!
Обичам я аз само като знак
на вашето могъщество и слава —
ако не е така, да си остана
навеки коленичил, в този израз
на моето съзнание за дълг!
Бог вижда, че когато влязох тук
и ви помислих бездиханен вече,
хлад сви сърцето ми. Ако ви лъжа,
да свърша във разпуснатост, не смаял
недоверчивците с обрата, който
задал съм си за благородна цел!
Щом влязох и помислих ви за мъртъв,
при тази мисъл полумъртъв сам,
към вашата корона, сякаш тя
могла би да ме чуе, се обърнах
и тъй й казах: „Грижете по теб,
изпиха всички сили на баща ми.
Затуй е твое злато вредоносно,
макар най-чисто. Златото, което
приемаме в целителен разтвор,
по-ниско по карати, по е ценно
от теб, което, чисто по състав,
прочуто, славено, отрови своя
злочест носител!“ И при тези думи
аз сложих я на своята глава
като наследник честен, който влиза
в двубой с противника, убил баща му.
Ако в кръвта ми тя е вляла радост;
в ума ми ако вдъхнала е гордост;
ако във мен бунтарство и суетност
със капка задоволство са приели
властта, която се съдържа в нея,
Бог нека я държи далеч от мене
и стори ме най-низкия васал,
пред нея коленичещ в страх и трепет.

КРАЛ ХЕНРИ

Синко мой,
сам Бог ти е подсказал да я вземеш,
за да спечелиш с тази си защита,
сърцето на баща си! Пристъпи,
седни до мене, Хари, и изслушай,
съвета, който искам да ти дам,
последен може би. Бог знае, синко,
какви извити пътища използвах,
за да се срещнем с таз корона тук
а сам аз зная как неустойчиво
стоеше тя на моята глава.
Над твойта тя ще легне по-спокойно,
с по-пълно одобрение, по-чиста,
защото всичко низко, със което
тя стана наша, с мен ще слезе в гроба.
При мен тя беше слава, похитена
от груб насилник, и мнозина живи
ми спомнях, че с тяхната подкрепа
я бях достигнал — нещо, от което
се раждаха вражди и кръвнини,
увреждащи покоя на страната.
Ти виждаш, сине мой, че тез заплахи
успях да отблъсна с много мъка,
защото мойто кралствуване беше
пиеса все на тази главна тема.
Сега смъртта ми ще смени стила й:
което бе при мене придобито,
при теб ще е венец, унаследен
и с блясък чист. Но въпреки че ти
ще властваш по-устойчиво от мене,
все пак ще имаш трудности, защото
обидите ще зеят още пресни
и ще се помни още как били са
изтръгнати зъбите и жилата
на моите поддръжници, с които

и ти ще трябва да поддържаш дружба.
Издигнаха ме те със своята мощ
и аз страхувах се, че с нея могат
отново да ме смъкнат; и затуй
едни унищожих, а други мислех
да поведе към Божи гроб, така че
да нямат време да се ровят много
във моите дела. Ти също, Хари,
старай се всякак да държиш заети
горещите глави с войни в чужбина,
така че да разсейваш злия спомен
с деятелност, изнесена навън.
Бих искал да ти кажа още много,
но нямам дъх за думи, сине мой.
Короната е твоя. Дано Господ
на мене как добих я да прости
и стори с нея в мир да властваш ти!

ПРИНЦ ХЕНРИ

От вас добита и крепена здраво,
на мен, кралю, тя пада се по право
и аз против цял свят ще съумея
да браня своята собственост над нея!

Влизат Принц Джон и отново Уорик.

КРАЛЯТ

Ха, кой пристига! Брат ти Джон е тук!

ПРИНЦ ДЖОН

Мир, щастие и здраве, скъпи татко!

КРАЛЯТ

Ти мир и щастие ми носиш, сине,
но, младокрило, здравето излитна
от сухия ми ствол и твоят образ

е точката на моя жизнен разказ.
Граф Уорик где е?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Пристъпете, Уорик!

КРАЛЯТ

Не носи ли название отделно
таз стая, във която днес припаднах?

УОРИК

Да, носи, сър. „Ерусалим“ ѝ викат.

КРАЛЯТ

Хвала на Бога! В нея ще издъхна.
Предречено ми беше от години:
„В Ерусалим ще свършиш своя път!“
и аз напразно мислех, че ще свърша
живота си край гроба на Христа.
Носете ме във смъртната ми стая —
„Ерусалим“ бил тук, сега го зная!

Излизат.

ПЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

В дома на мировия съдия Плиткоу.

Влизат Плиткоу, Фалстаф, Бардолф и Пажът.

ПЛИТКОУ

Бога ми, сър, няма да ви пусна тази вечер!... Ей, Дейви, глух ли си?

ФАЛСТАФ

Не мога, мистър Плиткоу, ще ме извините!

ПЛИТКОУ

Не ви извинявам! Не мога да ви извиня! Никакви извинения не се допускат! Не ви извинявам за нищо на света!... Ей, Дейви!

Влиза Дейви.

ДЕЙВИ

Ето ме, сър!

ПЛИТКОУ

Дейви, Дейви, Дейви, Дейви, чакай да видим, Дейви! Да видим сега, Дейви! Да, Уилям Готвача! Кажу ми да дойде!... Не, сър Джон, никакви извинения!

ДЕЙВИ

Човек да не съм, сър, тези призовки не могат да се връчат. И междата да я засеем ли с пшеница, сър?

ПЛИТКОУ

Да, с червена, Дейви! А колкото за Уилям, имаме ли млади гълъби?

ДЕЙВИ

Да, сър. Ето ви сметката на ковача за подковаването и лемежите.

ПЛИТКОУ

Да се провери и плати... Никакви извинения, сър Джон!

ДЕЙВИ

Освен това, сър, трябва нов синджир за хомота. И да удържим ли от заплатата на Уилям за чувала, дето го загуби завчера на панаира в Хинкли?

ПЛИТКОУ

Да, трябва да го заплати. Няколко гълъба, Дейви, две от късокраките кокошчици, един овнешки бут и още нещичко там, кажи му на Уилям!

ДЕЙВИ

Ще остане ли да пренощува господин военният, сър?

ПЛИТКОУ

Да, Дейви, и трябва да го нагостим добре. Приятел в двора е по-добре от пени в кесията. Приеми любезно и хората му — големи негодници са и ако им дадем гръб, ще ни ухапят за прасците.

ДЕЙВИ

Не могат ни ухапа повече, отколкото сами са изхапани, сър. Долните им дрехи са само гниди.

ПЛИТКОУ

Добре казано, Дейви! Но хайде, изпълнявай!

ДЕЙВИ

Много ви моля, сър, да погледнете благосклонно на Уилям Ловки от Уонкот в делото му против Клемент Перкс от хълма.

ПЛИТКОУ

Срещу този Ловки, Дейви, има много оплаквания. Този Ловки е, доколкото разбирам, изпечен мошеник.

ДЕЙВИ

Съгласен съм с ваша милост, сър, че е мошеник, но все пак, не дай си Боже, сър, един мошеник да не може да получи малко благосклонност, измолена от негов приятел! Честният човек, сър, може да се защити сам, а мошеникът не може. Служил съм вярно на ваша милост цели осем години и ако не мога поне веднъж-дваж на тримесечие да помогна на някой мошеник срещу някой честен човек, то значи, че ваша милост има много малко доверие в мене. Този мошеник е мой честен приятел, сър. Затова, умолявам ви, решете делото в негова полза!

ПЛИТКОУ

Добре, имаш думата ми. Няма да пострада. Само че побързай!

Дейви излиза.

Къде сте, сър Джон? Хайде, хайде, събувайте ботушите! Заповядайте, мистър Бардолф!

БАРДОЛФ

Радвам се да видя ваша милост!

ПЛИТКОУ

От все сърце ви благодаря, мистър Бардолф! (*Към пажса.*) Добре дошъл и ти, исполине!... Заповядайте, сър Джон!

ФАЛСТАФ

Ида след вас, драги ми мистър Плиткоу!

Плиткоу излиза.

Бардолф, нагледай конете!

Бардолф и Пажът излизат.

Ако можеха да ме нарежат по дължина, от мен биха се получили четири дузини отшелнически тояжки като този мистър Плиткоу! Да се чудиш и маеш на душевното сходство между него и слугите му! Те, от

много близост с господаря си, са добили държанието на изкуфели съдии, а той, от постоянно общуване с тях, е заприличал на слуга в съдийски дрехи. Така са се уеднаквили по дух от дългото съжителство, че настроенията им летят заедно като диви гъски. Ако имах нужда от мистър Плиткоу, щях да си спечеля слугите му, като ги уверя, че той не може да диша без тях; ако пък ми трябваха те, щях да полаская господаря им, като му кажа, че не съм виждал друг да командва слугите си като него. Доказано е, че разумното поведение и глупавото държание са заразителни като болестите и хората ги прихващат един от друг. Затова човек трябва внимателно да подбира обществото, в което се движи. От този Плиткоу ще извлека достатъчно материал, за да накарам принц Хари да се смее непрекъснато в продължение на шест нови моди, което е равно по време на четири сесии на кралския съвет или на две съдебни дела! О, как лесно ни действа една измислица под лека клетва или една шега със сериозен израз, когато не знаем още болките в кръста! Той ще се смее, докато лицето му се сбръчка като плащ, когато го забравиш неокачен след дъжд!

ПЛИТКОУ (*отвън*)

Сър Джон!

ФАЛСТАФ

Ида, мистър Плиткоу! Ида!

Излиза.

ВТОРА СЦЕНА

Лондон.

Влизат — от разни страни — Уорик и Върховният съдия.

УОРИК

Здравейте, как се чувствате, почтени
върховни съдници?

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Благодаря.
А как е кралят ни?

УОРИК

Съвсем добре.
Освободен от всичките си грижи.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Нима се е поминал?

УОРИК

Да, той стигна
естественния край на всяка плът.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Да бе ме взел със себе си! Понеже
му служих предано, сега ще бъда
мишена за неправди.

УОРИК

И аз мисля,
че младият ни крал не ви обича.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Така е, знам, но съм готов да срещна
туй ново време, тъй че то не може
да ми покаже лик, по-зъл от този,
със който го рисува мисълта ми.

Влизат Принц Джон, Глостър и Кларенс.

УОРИК

Пристига натъженото потомство
на бившия крал Хенри. О, да беше
сегашният крал Хенри по характер
подобен на най-лошия от тях,
мнозина знатни щяха да запазят
местата си и нямаше сега
платна да смъкват пред нищожни люде!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

О, Господи, боя се, че светът
съвсем ще се обърка!

ПРИНЦ ДЖОН

Добро утро!
Здравейте, драги братовчеде Уорик!

ГЛОСТЪР

Здравейте, братовчеде!

КЛАРЕНС

Добро утро!

ПРИНЦ ДЖОН

Забравили сме сякаш да говорим!

УОРИК

Не сме, но туй, което ни тежи,
не позволява многословни речи!

ПРИНЦ ДЖОН

Тогава мир на този, който стори
то тъй да ни тежи!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

И мир на нас,
че, току-виж, ни дотежало двойно!

ГЛОСТЪР

Да, вий загубихте добър приятел
и тоз печален израз, убеден съм,
не е назаем взет, а си е ваш!

ПРИНЦ ДЖОН

Макар че никой сигурно не знае
какво го чака, но за вас се готви
най-хладен прием. Просто ви окайвам.

КЛАРЕНС

Ще трябва против свойте сан и чувства
да бъдете учтив към сър Джон Фалстаф.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Почтени принцове, това, което
извършил съм, извършил съм го, воден
от дух на безпристрастие, и никой
не ще ме види да протягам длан
за недостойна и позорна прошка.
Не ме ли защити невинността ми,
ще ида при покойния ни крал
и ще му кажа кой ме е отправил
по неговите стъпки!

УОРИК

Кралят иде!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Всевишният да пази Ваше Кралско
Величество!

КРАЛЯТ

Във новото и ярко облекло
на тази титла, братя, аз се чувствам
не тъй удобно, както ви се струва.
Напразно страх примесва се в скръбта ви —
това е тук английски двор, не турски,
и не Мурад Мурада наследява^[54],
а Хари — Хари. Но бъдете скръбни,
защото толкоз царствено седи ви
жалейката, че, честна дума, аз
ще облека сърцето си във нея
по ваша мода. Да, скърбете, братя,
но колкото полага се, защото
товарът на скръбта е разделен
по равно между нас. Пък аз ще бъда,
повярвайте, за вас баща и брат:
вий своята обич дайте ми и аз
със грижите за вас ще се нагърбя.
Плачете за покойния ни Хенри,
но знайте, че е жив друг Хенри, който
тез горки ваши сълзи ще превърне
във дълъг наниз от щастливи дни!

ПРИНЦ ДЖОН, ГЛОСТЪР и КЛАРЕНС

Надяваме се, че ще бъде тъй,
Ваше Величество!

КРАЛЯТ

Недоверчиво
ме гледат всички тук.

Към Върховния съдия.

И вий най-вече.
Уверен сте, че аз не ви обичам,
нали така?

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Уверен съм, милорд,
че ако бъда съден справедливо,
крал Хенри Пети няма да намери
причина да ме мрази.

КРАЛЯТ

Няма, тъй ли!
Би трябвало навярно един принц
със моите изгледи да е забравил
обидите, които ви дължи?
Да мъмрите и хвърляте в затвора
наследника на Англия, това е
навярно дреболийка? Според вас
във Лета^[55] да я топнем и готово?

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Тогава аз бях образ на баща ви
и представлявах неговата власт.
Загрижен за общественото благо,
раздавах правосъдие, когато
поиска Ваша Светлост да забрави
одеждата, в която бях облечен,
закона, по чиято буква съдех,
короната, която представлявах,
и ме удари, седнал при това
в съдийското кресло; подир което
аз пратих ви в затвора за обида
на вашия баща. Щом зле съм сторил,
навярно вий ще бъдете щастлив,
ако синът ви утре не зачита
законите, издадени от вас,
вилнее във съдебните ви зали

и смъкнал за брадите съдиите
от техните тържествени кресла,
нащърбва меча, който защитава
мира в страната и сигурността ви
и — даже нещо повече от туй —
в лицето на слугите ви обижда
делата ви и кралската ви личност?
Въобразете си, че сте баща
на син такъв и виждате властта си
така презряна, своите закони —
така оплюти, себе си самия —
така опозорен от своето чадо,
и после представете си, че аз,
защитата ви взел, от ваше име
помоля благо този син да млъкне.
Размислили над туй, издайте своята
присъда против мен и разгласете
от висотата си какво съм сторил
несъответстващо на моята служба
и моя дълг на поданик към крал!

КРАЛЯТ

Вий, съднице, сте прав и затова
оставям ви и в бъдеще върховен
пазител на везните и на меча.
Дано дочакате във чест и слава
синът ми — като мен — да ви обиди
и като мен да наведе глава
пред вашата присъда! И дано
и аз тогава жив съм, та да кажа
като баща си: „Колко съм щастлив,
че имам съдник, който няма страх
да съди моя син, и син, готов
да преклони високата си титла
пред сана на съда!“ Вий поверихте
мен, принца, във ръцете на ключаря
и затова във вашите ръце

аз поверявам пак тоз бляскав меч,
достойно носен досега от вас,
със предписание и в бъдно време
да действувате с него смело, твърдо
и безпристрастно, както досега!
Ръката ви! И отсега нататък
ще бъдете баща на мойта младост.
Устата ми ще казват туй, което
вий шепнете на моето ухо,
и волята си аз ще подчинявам
на вашето разумно ръководство!...
И вярвайте ми, принцове, баща ми
си е отдъхнал в гроба си, защото
аз своите слабости погребях с него,
а в мен възкръсна неговата зрелост,
за да посрами мрачните пророци,
предсказващи провала ми, и пръсне
предубежденията срещу мен,
градени върху външния ми образ.
Кръвта ми се разливаше доскоро
в стихийни бедствия, но отсега,
сменила своя ход, ще потече
към океана, в който, щом се слее
със неговите царствени талази,
ще заструи величие. Сега
ний своя парламент ще съзовем
и изберем за кралския съвет
такива членове, че в кратко време
страната ни да се изправи редом
с най-мощните държави, и за нас
мирът, войната и сместа от двете
да са неща понятни и познати...

Към Върховния съдия.

И затова във тоз съвет вий, татко,
ще имате решаващата дума!...
След коронацията, както казах,

ще съзовем дворянството веднага
и ако Бог целта ни приподпише,
от него никой принц не ще поиска
за Хенри смърт, с едничък ден по-близка!

Излиза, следван от останалите.

[54] „... Мурад Мурада наследява...“ — турският султан Мурад IV заповядал да бъдат удушени братята му след своето възшествие на трона през 1574 г. ↑

[55] *Лета* (мит.) — река на забравата в подземното царство на древните гърци. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

В дома на мировия съдия Плиткоу.

Влизат Фалстаф, Плиткоу, Мълч, Дейви, Бардолф и Пажът.

ПЛИТКОУ

Не, сър, трябва да разгледате градината ми и там, в беседката, ще гризнем няколко ланшни ябълки, мой собствен присад, с чинийка кимионово семе и още нещичко. Елате, братовчеде Мълч! А после в леглото!

ФАЛСТАФ

Ей Богу, имате чудесен и богат дом!

ПЛИТКОУ

Беден е, беден! Просяци сме, сър Джон, просяци! Но въздухът е добър. Сложи покривката, Дейви, сложи покривката! Отлично, Дейви!

ФАЛСТАФ

Този Дейви ви върши добра работа — и прислужник, и иконом.

ПЛИТКОУ

Слуга, сър Джон, добър слуга и толкоз! Отличен слуга, сър Джон, но нищо повече! Дявол взел го, прекалих с хереса на вечеря. Добър слуга! Сядайте, сядайте! Елате, братовчеде!

МЪЛЧ

Благодаря. И както казал оня:

Пее.

*„Да хапнем и Богу се помолим на глас,
да бъдат годините все като таз,
когато жените ги има в запас*

*и хем евтино дават, хем са скъпи на нас,
та да хвъркат мъжете
от цвете на цвете,
хей!“*

ФАЛСТАФ

Това се казва веселяк! Драги мистър Мълч, искам да вдигна наздравица за вас!

ПЛИТКОУ

Дейви, налей вино на мистър Бардолф!

ДЕЙВИ

Седнете, сър, сега ще бъда на вашите услуги! Седнете, моля! Господин пажът — също! Моля, господин паж!

Бардолф и Пажът сядат на отделна маса.

Да ви е вкусно! Каквото липсва в яденето, ще го допълним с пиенето! Скромно, но от сърце!

Излиза.

ПЛИТКОУ

По-весело, мистър Бардолф!... И ти, малко войниче, по-весело!

МЪЛЧ (nee)

*„По-весело, хора, щом я няма жената!
Че — тънка, дебела — тя е зла и устата
и само тогаз е добра веселбата,
когато се воят брада до брадата!
Утре почват пости — няма време, хей!
Заговезни днес е — радвай се и пей!“*

ФАЛСТАФ

Не съм предполагал, че мистър Мълч може да бъде такъв веселяк!

МЪЛЧ

Кой, аз ли? Каквито веселби съм виждал аз!

Влиза отново Дейви.

ДЕЙВИ (към Бардолф)

Заповядайте от нашите зимни ябълки, сър!

ПЛИТКОУ

Дейви!

ДЕЙВИ

Да, господарю!

Към Бардолф.

Минутка само!... Чаша вино, сър?

МЪЛЧ (nee)

*„Чаша винце, от което
става леко на сърцето,
ще вдигна за моята мила!“*

ФАЛСТАФ

Отлично, мистър Мълч!

МЪЛЧ (nee)

„Сърцето ми за грижите нехае —

най-сладкото на празника сега е!“

ФАЛСТАФ

Здраве и дълъг живот, мистър Мълч!

МЪЛЧ (*nee*)

*„Чаша до дъно за вас ще изпия,
дори да е миля дълбока!...“*

ПЛИТКОУ

Наздраве, честни Бардолф! Ако ти се ще нещо и не се обадиш, човек да не си!

Към Пажа.

Наздраве и за тебе, разбойниче, голям да пораснеш! Пия за мистър Бардолф и за всички лондонски „кабалерос“!

ДЕЙВИ

Надявам се да видя Лондон, преди да умра.

БАРДОЛФ

Да мога само да те зърна там, Дейви!

ПЛИТКОУ

Кълна се в светата служба, ще му обърнете по четвъртинка, а? Прав ли съм, мистър Бардолф?

БАРДОЛФ

И даже по половинка, сър!

ПЛИТКОУ

Благодаря ти, ей Богу! Този мошеник няма да остане назад от тебе, можеш да бъдеш сигурен. Няма да се изложи той — от добър сой е!

БАРДОЛФ

И аз няма да остана назад от него, сър.

Чука се.

ПЛИТКОУ

Дума, достойна за крал! Чувствайте се като у дома си! Веселете се на воля!... Я, Дейви! Виж кой чука?... Кой е?

Дейви излиза отново.

ФАЛСТАФ (*към Мълч, който е изпразнил чашата си*)

Това се казва тост за гост!

МЪЛЧ (*пее*)

*„С тост на мое име
рицар направи ме,
месье Минго!“*

Така ли е?

ФАЛСТАФ

Така е.

МЪЛЧ

Е, щом е така, признайте си, че и някои стари ги бива за нещо!

Влиза отново Дейви.

ДЕЙВИ

Ваша милост, пристигнал е един на име Пистол, който носи новини от двора.

ФАЛСТАФ

От двора! Пусни го да влезе!

Влиза Пистол.

Здравей, Пистол!

ПИСТОЛ

Да ви закриля Бог, сър Джон!

ФАЛСТАФ

Кой вятър те е донесъл тук, Пистол?

ПИСТОЛ

Не този, който носи лоши новини! Почтени рицарю, сега тежиш далече повече от кой да е в това кралство!

МЪЛЧ

Ей Богу, вярвам го! Може би само нашият Пъф от Барсон тежи повече от него.

ПИСТОЛ

Да ти изпъфкам зъбите, нещастник!...
Сър Джон, сър Джон, това съм аз, Пистол,
твой пръв приятел, първи долетял
със светла вест, със дивна новина
за златни дни във почести и слава!

ФАЛСТАФ

Сега те моля да ми я съобщиш като обикновен човек от този свят.

ПИСТОЛ

Таковал съм го твоя свят и всички

пъзливци светски! Вести аз ти нося
за африкански рудници от злато^[56]!

ФАЛСТАФ

О, низки асириецо, разкрий се!
Цар Кофетуа^[57] очаква твойто слово!

МЪЛЧ (*nee*)

„И Робин Худ, и Джон, и Червенушко“^[58]!...

ПИСТОЛ

Как? Псетата от буницето лаят
по новостта, дошла от Хеликон^[59]?
Тогаз, Пистол, главата си сложи
във skutите на фуриите^[60] бесни!

ПЛИТКОУ

Почтени господине, не ви зная от кои сте...

ПИСТОЛ

Тогаз ридай, нещастнико, що чакаш?

ПЛИТКОУ

Моля за извинение, сър. Ако идете с новини от двора, сър, мисля,
че имате само две възможности: да ги съобщите или да ги скриете.
Кралят ме е облякъл, сър, в известна власт...

ПИСТОЛ

Кой точно крал? Кажу го или мри!

ПЛИТКОУ

Крал Хенри.

ПИСТОЛ

Кой? Четвърти или Пети?

ПЛИТКОУ

Четвърти.

ПИСТОЛ

Да ти гръмна на властта!...
Сър Джон, корона носи твоят агнец!
Хал стана Хенри Пети! Честна дума!
Ако те лъжа, покажи ми палец,
ей тъй, като испански хвалипръцко!

ФАЛСТАФ

Нима е мъртъв старият ни крал?

ПИСТОЛ

Подобно гвоздей в дъбова врата!
Коего казах ти, е чиста правда!

ФАЛСТАФ

Тръгваме, Бардолф! Оседлай коня ми! Мистър Плиткоу,
решавайте каква държавна служба искате. Имате я от мене! Пистол, ще
те натъпча с двоен заряд от почести!

БАРДОЛФ

О, светъл ден! Да ме направят рицар,
за мене ще е малко!

ПИСТОЛ

Е, кажете,
не нося ли приятни новини!

ФАЛСТАФ

Отнесете мистър Мълч в леглото! Мистър Плиткоу, не, лорд
Плиткоу, както и да е, пред вас е домоуправителят на Фортуна.
Нахлузвайте си ботушите, ще яздим цяла нощ! О, скъпоценни ми
Пистоле! Бързо, Бардолф!

Бардолф излиза.

Говори, Пистол! Разкажи ми още нещо и измисли, между другото, какво ще поискаш за себе си! Обувайте се, обувайте се, мистър Плиткоу! Зная, младият крал гори от нетърпение да ме види! Можем да реквизираме всеки кон, законите на Англия са ми подвластни! Блазе на тези, които са ми били приятели, и горко на върховния съдия!

ПИСТОЛ

Да му кълват далака лешояди!
„Живот, къде си?“ — казва песента.
Той тука е. Здравейте, златни дни!

Излизат.

[56] „... за африкански рудници от злато!“ — Африка е била за Шекспировите съвременници баснословна страна на златото. ↑

[57] Цар Кофетуа — африканския цар Кофетуа се влюбил в просякинята Зенелофон и се оженил за нея. ↑

[58] Робин Худ — известен герой от английските балади. Джон и Червенушко (Scarlet) са негови приятели. ↑

[59] Хеликон (мит.) — планина в Гърция, обитавана от музите. ↑

[60] Фурии (мит.) — римски божества на отмъщението. ↑

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Лондон.

Влизат Старши стражар и Стражари, които влекат Мистрис Скокли и Дол Чаршафдери.

МИСТРИС СКОКЛИ

Пускай, негоднико проклети! Дано умра, че да те видя на бесилката! Изкълчи ми рамото!

СТАРШИ СТРАЖАРЯТ

Предадена ми е от районните и ще я поздравим с камшика, може да е сигурна. Един-двама са били убити заради нея.

ДОЛ

Лъжеш, кука с кука! И да знаеш, мутро сипаничава, че ако пометна плода, дето го нося, по-добре ще е за тебе, проклетнико, да си ударил майка си, муцуно изпита!

МИСТРИС СКОКЛИ

О, Божичко, защо го няма сър Джон! Той щеше да пусне кръвчицата на някого тук. Господи, направи я да пометне!

СТАРШИ СТРАЖАРЯТ

Ако пометне, ще ви се попълни пак дузината възглавници, дето сега са ви само единайсет. Хайде, тръгвайте с мене, заповядвам ви, защото оня, когото ти и Пистол сте пребили, е умрял!

ДОЛ

Едно ще ти кажа, дребосько, едно ще ти кажа, човече, отлято за кадилница: за това, дето го правиш, здраво ще те нашибат, помни ми думата! Синьосукнест разбойнико, изпукал от глад палячо, ако не намажеш камшика, фуста да не нося!

СТАРШИ СТРАЖАРЯТ

Върви, върви, странстваща рицарко, върви!

МИСТРИС СКОКЛИ

О, Боже, как е възможно правдата така да надвива кривдата! Но нищо! С търпимост всичко се преодолява!

ДОЛ

Хайде, разбойнико, води ме пред съдията!

МИСТРИС СКОКЛИ

Добре, да вървим, копой мършав!

ДОЛ

Плашило кльоцаво! Скелет пътуващ!

МИСТРИС СКОКЛИ

Джудже нищожно!

ДОЛ

Хайде, сухар неден! Хайде, призракo прозрачен!

СТАРШИ СТРАЖАРЯТ

Добре, добре!

Излизат.

ПЕТА СЦЕНА

Лондон. Площад близо до Уестминстър.

Влизат двама Служители, които застилат земята с тръстики^[61].

ПЪРВИ СЛУЖИТЕЛ

Още тръстика, още тръстика!

ВТОРИ СЛУЖИТЕЛ

Ама вече втори път тръбиха!

ПЪРВИ СЛУЖИТЕЛ

Преди два няма да се върнат от коронацията. Хвърляй още, хвърляй още!

Излизат.

Влизат Фалстаф, Плиткоу, Пистол, Бардолф и Пажът.

ФАЛСТАФ

Стойте тук до мен, мистър Плиткоу! Ще накарам краля да ви окаже милост. Като минава край нас, ще му намигна и само гледайте каква физиономия ще ми направи!

ПИСТОЛ

Да позлати устата ти сам Бог,
добри ни рицарю!

ФАЛСТАФ

Ела насам, Пистол, застани зад мен!

Към Плиткоу.

Ако имах време да им уشيا нови ливреи, нямаше да пожаля хилядата фунта, които ми заехте. Но карай: скромният ни вид ще

свърши по-добре работата. Той ще му покаже, че съм горял от нетърпение да го видя...

ПЛИТКОУ

Точно така!

ФАЛСТАФ

... ще говори за искреността на моето чувство...

ПЛИТКОУ

Точно така!

ФАЛСТАФ

... за моята преданост...

ПЛИТКОУ

Точно тъй! Точно тъй!

ФАЛСТАФ

... за това, че съм препускарал нощ и ден, без да губя време, без да помисля, без да ми мине през ум за преобличане...

ПЛИТКОУ

Напълно вярно!

ФАЛСТАФ

... за да стигна дотук и застана, потен и прашен от пътя, разтапящ се от желание да го видя, немислещ за нищо, забравил за всичко, сякаш нямам друго да върша освен това: да го зърна!

ПИСТОЛ

Да, *semper idem*^[62] е, защото *obsque hoc nihil est*^[63]. По всички точки вярно!

ПЛИТКОУ

Съвсем точно така!

ПИСТОЛ

МОЙ рицарю, вестта ми ще разпали
свирепий плам на черния твой дроб^[64]:
узнай, че твойта „Хубава Елена“^[65]
лежи във низко-мерзостна тъмница,
там хвърлена от паплач груборъка!
Буди Мъстта на фурии, фучащи
из мрачни пещери, защото тъй е:
Дол Чаршафдери е в пандиза, знай!

ФАЛСТАФ

Ще я измъкна!

ПИСТОЛ

... Екна морский рев
и меднотръбний звук откликна нему!

Тръбен звук. Влизат Кралят със Свитата си, сред която е и Върховният съдия.

ФАЛСТАФ

Да те запази Бог, кралю мой, Хал!

ПИСТОЛ

Небето да е с теб, фиданко кралска!

ФАЛСТАФ

Да си ми живо, моето момче!

КРАЛЯТ (към Върховния съдия)

Какво желае този луд човек?

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Без ум ли сте? Не виждате ли вие
с кого говорите?

ФАЛСТАФ

Със своя крал!
С теб, слънце мое! С тебе, Зевсе мой!

КРАЛЯТ

Не те познавам, старче. Искай прошка!
На шута не подхождат бели власи.
Сънувах, някога, един дъртак
тъй тлъст и тъй разюздан във езика,
но този сън сега ме отвращава.
Мисли от днес по-малко за плътта си,
отколкото за своята душа!
Чревоугодието остави,
защото гробът зинал е пред тебе,
триж по-широк, отколкото пред други!
Със шутовски шеги не ми отвръщай —
не съм аз вече тоз, когото помниш.
Бог знае и светът ще разбере,
че съм отхвърлил нявгашния Хари
и същото ще сторя и с онези,
които са били около него.
Дочуеш ли, че прежният съм пак,
търси ме и по прежному ще бъдеш
наставник мой във буйства и разгул.
Но дотогава, както вече сторих
със другите от твоята порода,
нареждам ти от днес да се държиш
на разстояние от десет мили
далеч от нас. В противен случай — смърт!
Необходимото, за да живееш,
ще ти отпускаме, за да не би
да те подтикне нуждата към злото,
и щом ни съобщят, че се изправяш,
ще ти дадем и служба, съответна
на твоите способности и сили.

Към Върховния съдия.

А вий, милорд, следете лично, моля,

да се изпълни кралската ни воля!...
След мен!

Излиза, следван от Свитата си и от Върховния съдия.

ФАЛСТАФ

Мистър Плиткоу, дължа ви хиляда фунта.

ПЛИТКОУ

Бога ми, точно така, сър Джон! И ви умолявам да ми ги върнете, за да си ги отнеса вкъщи.

ФАЛСТАФ

Това ще бъде трудно, мистър Плиткоу. Но не се огорчавайте! Принцът тайно ще ме извика при себе си. Нали разбирате, той трябва да се показва такъв пред света. За повишението не се бойте! Ще ви направя аз голям човек!

ПЛИТКОУ

Не виждам как това ще стане, освен ако ме облечете в своя жакет и го подпълните със слама. Умолявам ви, сър Джон, върнете ми поне петстотин от хилядата!

ФАЛСТАФ

Сър, аз съм това, което ви дадох дума, че съм! Той само се преструваше.

ПЛИТКОУ

Боя се, че това преструване може много да ви струва!

ФАЛСТАФ

Пък аз казвам, че така ви се струва! Елате да хапнем заедно! Хайде, лейтенант Пистол! Тръгвай, Бардолф! Преди да се стъмни, ще дойдат да ме викат!

Влизат Принц Джон и — отново — Върховният съдия, придружен от Стражи.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Водете сър Джон Фалстаф във затвора!
И тези с него да го придружат!

ФАЛСТАФ

Милорд, милорд!

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Зает съм днес. Ще ви изслушам скоро...
Водете ги!

ПИСТОЛ

„Si fortuna me tormenta
spero contenta.“

Излизат всички освен принц Джон и Върховния съдия.

ПРИНЦ ДЖОН

Хареса ми постъпката на краля.
Той своите приятели от вчера
обезпечава, но решил е твърдо
да ги държи в изгнание, додето
не се покажат нравствени и трезви
в очите на света.

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Така е, сър.

ПРИНЦ ДЖОН

А свикал ли е Парламента?

ВЪРХОВНИЯТ СЪДИЯ

Да, сър.

ПРИНЦ ДЖОН

Уверен съм, че близък е съвсем
денят, във който ний ще изнесем
оръжията, тук до днес вилнели,
далеч отгук, във френските предели.
От пойно птиче този припев чух
и кралят май не бе за него глух...
Да тръгваме ли, сър?

Излизат.

[61] „... *застилат... с тръстици*“ — с тръстици застинали в тогавашна Англия не само площадите, но и залите в богатите домове. ↑

[62] „... *semper idem...*“ (лат.) — точно същото. ↑

[63] „... *obsque hoc nihil est...*“ (непр.лат.) — освен това няма нищо. ↑

[64] „... *плам на черния твой дроб*“ — черният дроб бил считан за вместилище на храбростта. ↑

[65] „*Хубава Елена*“ (мит.) — става дума за съпругата на спартанския цар Менелай, която според легендата станала причина за избухването на Троянската война, възпята в „Илиада“ на Омир. ↑

ЕПИЛОГ^[66]

ТАНЦЬОР

Ето ме и мене, първо с трепет, после с поклон и най-сетне със слово. С трепет — защото може би не сте ни харесали; с поклон — защото така е прието; и със слово — за да моля за прошка. Но ако чакате от мене добро слово, аз съм загубен, защото съм си го съчинил сам по това, което обикновено трябва да се казва, и току-виж, излязло, че макар да направих, каквото можех, всъщност съм развалил, каквото съм могъл. Но към въпроса. Неотдавна — както отлично знаете — аз се явих тук пред вас след края на една слаба пиеса с молба за извинение и с обещание за по-добра. Мислех наистина да ви се отплатя с тази и ако тя се е провалила като несполучлива сделка, то аз обявявам банкрут, а вие, мои любезни заемодавци, губите. Обещах ви, че ще се явя тук и ето, предоставям тялото си на вашата снизходителност: опростете ми част от дълга, а пък аз ще ви изплатя още нещо от него, а за останалото — като всички длъжници — ще ви отрупам с безброй обещания. Ако с езика не мога да си измоля опрощаване на дълга, то ще ми разрешите ли да пусна в ход краката си? Това наистина би било леко отървяване — да се измъкнеш от дълга с танцови стъпки. Но аз имам съвест и ще се постарая да ви доставя при това колкото мога по-голямо удоволствие. Всички дами тук са ми простили, зная^[67]. Ако господата не са, това ще значи, че не са в съгласие с дамите си, което не се е случвало досега в подобно общество. И още една дума, моля. Ако не сте се преситили от тлъсто месо, вашият скромнен автор ще продължи историята, която видяхте, с нова пиеса, като включи в нея сър Джон и ви развесели с красивата Катерина Французка^[68]. Фалстаф — ако не го убие, разбира се, суровата ви присъда — ще умре, доколкото ми е известно, от настинка след прекомерно изпотпяване, защото Олдкасл умря като мъченик, но нашият човек е съвсем друга личност^[69]. Езикът ми се умори. Когато

се уморят и краката ми, ще ви пожелаая лека нощ, като коленича пред вас... но само за да се помоля за кралицата ни.

Излиза, танцувайки.

[66] *Епилог* — очевидно имаме смес от два епилога: първият пасаж е за един случай, вторият и третият — за друг. ↑

[67] „... всички дами са ми простили, зная“ — защото по всяка вероятност епилогът бил произнасян от пажа. ↑

[68] *Катерина Французка* — в следващата пиеса „Хенри V“ се разказва за победите на новия крал във Франция и за неговата сватба с френската принцеса Катерина. ↑

[69] „... Олдкасл... друга личност“ — за прототипа на Фалстаф вж. предговора. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.